

Socialdemokraterna
VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

**VI BYGGER
LANDET**

Socialdemokraterna

BUDGET 2022

Plan 2023–2024

Socialdemokraterna i
Västra Götalandsregionen

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Förord	4
Vår politik	6
Erfarenheter av pandemin	7
Post covid	8
Uppskjuten vård	9
Jämlik och jämställd hälso- och sjukvård.....	10
Tillgången till hälso- och sjukvården måste förbättras	11
Äldres hälso- och sjukvård måste förbättras	14
Våra medarbetare.....	16
Social hållbarhet.....	18
Folkhälsa.....	18
Mänskliga rättigheter	19
Regionutveckling som skapar jobb och hållbar tillväxt.....	21
Hållbarhetsperspektivet	21
Pandemins effekter måste dämpas.....	21
Jobben – kompetensutveckling, omställning, omskolning.....	22
Företag och entreprenörskap	23
Blå- och gröna näringar.....	23
Besöksnäring.....	24
Nya branscher tar form.....	24
Gränsöverskridande samarbete en viktig utvecklingsresurs	24
Bildning och utbildning för en hållbar arbetsmarknad	25
Rättvis klimatomställning och klimatanpassning.....	26
Föregångare i egna verksamheter	26
Infrastruktur för en rundare region	28
Stödja teknisk utveckling	28
Investeringar för framtiden	28
Smittsäker, inkluderande och klimatneutral nystart för kollektivtrafiken	29
Fritidskort, sommarlovskort och seniorkort	30
Stöd- och serviceverksamheter.....	31
Regionservice.....	31
Västfastigheter.....	31
En omstart för kulturen	32
En tillgänglig kultur	32
En fri kultur	32

En levande kulturregion.....	32
Ledning och styrning	34
Övriga verksamheter.....	36
Ekonomi	37
Skattesatsen.....	37
Utveckling av skatteunderlag och skatteintäkter.....	38
Effektivitetskrav	38
Resursfördelningsmodellen	38
Löne- och prisutveckling	38
Ramförändringar – tillskott, avdrag och finansiering	40
Regionfullmäktige	40
Regionstyrelsen.....	40
Revisorskollegiet	40
Personalutskottet	40
Hälso- och sjukvårdsstyrelsen.....	40
Hälso- och sjukvårdsnämnderna	41
Patientnämnd.....	41
Arkivnämnden.....	41
Fastighetsnämnden	41
Servicenämnden	41
Nämnd för Hälsan och stressmedicin	41
Regionutvecklingsnämnden	41
Miljönämnden.....	41
Kollektivtrafiknämnden	41
Kulturnämnden	42
Moderförvaltningen.....	42
Folktandvården	42
Närhälsan	42
Koncernbanken.....	42
Investeringsram	42
Resultat	42
Likviditet och lånebehov	42
Regionbidrag	44
Förslag till beslut.....	45
Resultaträkning	47
Balansräkning.....	48

Förord

Sedan början på år 2020 har vår tillvaro förändrats. Vi har gått igenom en extremt tuff tid på grund av Covid-19. Alltför många har blivit sjuka, avlidit, blivit av med jobbet eller arbetat under oerhörda påfrestningar. Hela Sverige har kraftsamlat för att klara av det nya coronaviruset och minska smittspridningen. Västra Götalandsregionen har tack vare alla våra fantastiska medarbetare undersköterskor, sjuksköterskor, läkare, lokalvårdare med flera klarat av att hantera det nya coronaviruset. Efter flera vågor av smittspridning, fler sjuka och hög press på sjukvården börjar vi nu se ljuset i slutet av tunneln. I skrivande stund är det fortfarande en hård belastning på sjukvården men genom att allt fler blir vaccinerade så är förhoppningen att samhället så småningom kan gå tillbaka till det normala. Men det ska inte vara en återgång till det gamla utan en nystart för hela samhället.

Tack vare en socialdemokratisk regering som skjutit till belopp till regionen i aldrig tidigare skådad omfattning så har regionen en god ekonomi. För 2021 rörde det sig om över 5 miljarder kronor och regeringen kommer fortsätta att stödja regionen så att Västra Götaland regionen kan fortsätta leverera sjukvård, kollektivtrafik, kultur, regional utveckling till våra invånare.

Nu är det viktigt att regionen förbereder för en nystart. Att den personal som slitit hårt kan få välbehövlig vila och återhämtning. Att resenärerna hittar tillbaka till kollektivtrafiken och att kulturinstitutionerna åter får öppna sina dörrar och släppa in besökare.

Det finns fortfarande många frågor runt regionens verksamhet och hur samhället kan öppna upp så det är möjligt att det behövs justeringar i regionens budget under det kommande året.

Jag vill lyfta en av de viktigaste frågorna för oss i budget 2022: Tillgängligheten till vården. Att råda bukt på den försämrade tillgängligheten, överbeläggningarna, och alla oacceptabla köer till vården är för oss socialdemokrater den viktigaste frågan för att nå en jämlik vård.

Under pandemins svåra omständigheter har regionen lyckats säkerställa att patienter med de största medicinska behoven har fått den vård de behöver. Sjukvården har lyckats ställa om men samtidigt har köerna växt ännu mer när planerad vård har fått skjutas upp. Det finns också skäl att befara att pandemin fått en del patienter att undvika att söka vård för andra åkommor, trots de insatser som gjorts för att kunna ge vård digitalt och i hemmen. Det finns säkert ett mörkertal med dolda behov hos inte minst äldre och kroniskt sjuka.

Nu behövs en regional plan för att minska köerna och öka tillgängligheten. Västra Götalandsregionen hade redan innan pandemin långa köer och en dålig tillgänglighet. Vi socialdemokrater tycker att den organisation som finns för att öka produktiviteten i egen regi med tillitsstyrning är det bästa sättet för att kunna öka den jämlika vården samt nå en kostnadseffektivitet och trygg vård. Det är bara den offentliga vården som drivs i egen regi som kan garantera att den med störst vårdbehov prioriteras.

Vårdens pengar och stadsbidragen för uppskjuten vård ska användas till att skapa kvalitativ vård för de med störst behov av vård. Vi måste utveckla vår egen sjukvård och komma bort från dyrköpta marknadslösningar. Vi behöver stärka vår egen organisation och slippa att belasta såväl patienter som verksamhet och ekonomi med inhyrd personal.

Men vi lyckas inte att ta bort köer utan medarbetarna. Medarbetarna som under pandemin fått applåder och tack. De ska ha vårt innerliga tack, hela regionens tack. Men det går inte att leva på tack, därför innehåller vår budget en kraftfull satsning på konkurrenskraftiga löner.

Socialdemokraterna vill också se förbättringar som gynnar både personal och patienter. Det handlar om bland annat om mindre administration, fler arbetskamrater och bättre scheman som ger tid för återhämtning och gör att fler orkar jobba heltid. Vi vill också ge större handlingsutrymme för medarbetarna, genom mindre detaljstyrning. Det behövs om målet att bli Sveriges bästa arbetsgivare ska nås.

Nu har vi en historisk möjlighet att skapa jobb och samtidigt åtgärda våra samhällsproblem, både de som uppstått ur pandemin och de utmaningar vi bar på redan innan krisen. Nu skall vi skapa ett nytt Sverige och region. Vi skall inte tillbaka till hur allt var förut. Vi ska bygga något bättre. Där vi kraftsamlar och jobbar för invånarnas bästa och en region där vi ställer upp för varandra.

Helén Eliasson

Regionråd i opposition

Gruppledare för Socialdemokraterna i Västra Götalandsregionen.

Vår politik

Socialdemokraterna i Västra Götaland ser som sin uppgift att skapa förutsättningar för fler jobb och en jämlik hälso- och sjukvård av högsta kvalitet, som ges efter behov. Utbildning, jobb och god hälsa skapar förutsättningar för ett gott liv. En jämlik hälsa går dock aldrig att nå i ett ojämlikt samhälle. Därför är hälso- och sjukvårdspolitiken en central del av en samlad välfärdspolitik som strävar efter att sluta hälsoklyftorna mellan människor i Sverige.

Ojämlikhet skapar ohälsa. Att sluta de påverkbara hälsoklyftorna handlar om ett samhällsprojekt som är tätt förknippat med socialdemokratins mål om ett samhälle utan klasskillnader, om jämlikhet och om individens frihet och oberoende. Jämlik hälsa går inte att värdera i kronor och ören; det är en fråga om alla människors lika värde.

God och jämlik hälsa är för Socialdemokraterna i Västra Götalandsregionen faktorer som visar hur samhället utvecklas. Det är ett mål som kräver låg arbetslöshet, bra utbildning och goda livsvillkor.

Vi ser som vår självklara uppgift att sluta de samhälls- och andra klyftor som hindrar människor eller välfärden att utvecklas. Detta fokus utgör grunden för vår politik och också för detta budgetförslag för Västra Götalandsregionen.

Livet är gott i Västra Götaland

Västra Götaland är ett dynamiskt och expansivt område. Här finns ett Sverige i miniatyr – från stora internationella bolag till små lantbruk, från storstadens intensiva puls till småsamhällen i glesbygd. Mångfalden av människor, som under århundraden befolkat och berikat vårt samhälle, och näringar skapar vår framtid och förutsättningar för fortsatt utveckling. Det är allas vårt ansvar att bidra till att förstärka denna utveckling och ge alla jämlika möjligheter att ta del av det goda i livet. Det är när jämlikheten är som störst som samhället är som starkast. Därför ska samhällets stöd finnas nära till hands när individen mest behöver det. Alla tjänar på att var och ens dröm blir verklighet.

Frihet, rättvisa och solidaritet

Socialdemokratin är en frihetsrörelse. Vi tror på människors lika värde och politikens möjlighet att bidra till att varje individ får möjlighet att förverkliga sitt livsprojekt. Vi tror på en generell välfärdsmodell som är gemensamt ägd, rättvist fördelad och demokratiskt styrd. Ålder, kön, sexuell läggning, funktionsnedsättning, härkomst, trosuppfattning eller storlek på plånboken får aldrig avgöra jämlik tillgång till den offentliga välfärden. Att eftersträva en jämlik hälsa i hela befolkningen är därför en självklar politisk målsättning för den socialdemokratiska välfärdspolitiken. Vi anser därför att de mänskliga rättigheterna ska genomsyra all verksamhet, så även Västra Götalandsregionen. Detta arbete ska fördjupas så att alla människor får sina grundläggande behov och rättigheter tillgodosedda. Från den första januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag. Vi vill att barnperspektivet ska genomsyra allt beslutsfattande i regionen och att regionen aktivt arbetar tillsammans med kommunerna och andra samhällsaktörer för att stärka och uppfylla intentionerna såväl vad gäller de mänskliga rättigheterna som barnkonventionen.

Erfarenheter av pandemin

Coronapandemin har drabbat hela landet, såsom resten av världen. Det är nu viktigt att se framåt och dra lärdomar av pandemin som inneburit stora påfrestningar inom många områden. I en kris så kan man se både styrkor och var de största bristerna finns vilket är erfarenheter vi nu behöver ta vara på. Pandemin kommer med största sannolikhet förändra hur vården kommer att fungera i framtiden, något som vi redan sett i pandemins spår med bland annat digitaliseringens framfart. Det är viktigt att lärdomarna sker i samverkan med kommunerna, patientgrupperna, professionen och civilsamhället i övrigt. Vi såg att regionens verksamheter snabbt kunde ställa om till det som krävdes och ändå ge en hälso- och sjukvård med hög kvalitet.

Det är den sammanhållna offentliga sjukvården som har tagit ansvaret att hantera pandemin och visat styrkan i att en sammanhållen vård är överlägsen en fragmentiserad vårdmarknad.

Detta tack vare medarbetarnas hårda arbete i en mycket svår situation med många osäkerhetsfaktorer. När vi lagt Covid bakom oss ska regionens hantering utvärderas och sammanfattas och slutsatser dras, för att vi på så sätt kan ta med oss erfarenheter och kunskapen i framtiden. Effekterna av pandemin visar också att de extra statsbidragen från regeringen varit absolut nödvändiga för hanteringen av situationen.

Pandemihanteringen visar också att personen har mycket god förmåga att klara situationen givet att de har rätt förutsättningar och motiveras att utveckla verksamheten.

Det som är viktigt framåt är att se till att medarbetarna som nu är mycket trötta får tid till återhämtning samt att regionen ser till att kunna ge den rehabilitering som kommer krävas under en lång tid framöver för de patienter som drabbats hårt av sjukdomen och har en lång väg tillbaka. Det kräver att verksamheterna får rätt förutsättningar och rimliga ekonomiska ramar för att kunna hantera både det långa fysiska och psykiska rehabiliteringsbehovet samtidigt som det uppdämda vårdbehovet ska tas om hand.

Pandemin har satt fokus på kollektivtrafikens roll i ett samhällsperspektiv. Vissa linjer har gått tomma medan andra haft lika hög beläggning som innan pandemin drabbade världen. Vi har områden där befolkningen kunnat arbetat hemifrån eller ta andra transportmedel än kollektivtrafiken. Och vi har områden där ”jobba hemma” varit otänkbart och det enda fortskaffningsmedlet varit linjetrafik. Dessa socioekonomiska skillnader har tydliggjorts både i hälsa och kollektivtrafiken.

Mål:

- Västra Götalandsregionen ska vara bättre rustade och ha en större beredskap än tidigare för hälso- och sjukvård i krisläge framöver

Uppdrag:

- Regionen ska dra lärdomar och använda erfarenheter från pandemin för att utveckla hälso- och sjukvården i samverkan med kommunerna, patientgrupperna, professionen och civilsamhället.

Post covid

Det är många som har drabbats av långvariga effekter efter att varit sjuka i covid, vilket behöver hanteras under en lång tid framöver. Behovet av omfattande rehabiliteringsinsatser kommer vara stort under en överskådlig tid, vilket Västra Götalandsregionen måste ta höjd för. Det är viktigt med en sammanhållen rehabilitering där vårdcentraler och rehabiliteringsmottagningar ges tillräckliga resurser för som ges rätt förutsättningar för att hjälpa de som fått långvariga komplikationer efter covid. Flera professioner som fysioterapeuter, psykologer och arbetsterapeuter behöver samverka för att möta de komplexa behoven. Samverkan kommer även behövas stärkas med kommunerna.

Mål:

- Västra Götalandsregionens rehabiliteringsinsatser ska vara tillräckliga

Uppdrag:

- Västra Götalandsregionen ska ha beredskap för långvariga rehabiliteringsinsatser för personer som allvarligt insjuknat i Covid-19

Uppskjuten vård

Coronapandemin har inneburit att regionens långa köer har blivit ännu längre, merparten av de som idag väntar på sitt första besök eller behandling stod i kö redan innan pandemin. Därför tror inte vi socialdemokrater på kortsiktiga lösningar som projekt eller att köpa bort delar av köerna. Vi måste ge sjukhusen långsiktiga förutsättningar att bedriva vård, behålla personal och ge dem bra villkor och konkurrenskraftiga löner. Inte att arbeta med nedskärningar på grund av budgetar som inte täcker löne- och kostnadsutvecklingen eller att jobba med s.k. måltal för att minska personalen i ett läge när vi behöver dem mer än någonsin.

Det bästa för regionen är att öka vår egen produktion, det är också bäst för jämlikhet, trygghet och kostnadseffektivitet. I de fall där det inte finns någon möjlighet att öka den egna produktionen inom ett speciellt område så är köp av vård en möjlighet samtidigt som arbete ska inledas för att kunna öka den egna produktionen.

Den som har störst behov av vård ska få den först, detta kan bara garanteras av den offentliga vården.

Statsbidragen på hittills 670 Mkr för 2022 för att hantera uppskjuten vård delas ut till nämnderna för att de ska kunna beställa den vård som behövs för att bli av med köerna och få en verksamhet i balans.

Mål:

- Fortsätta satsningen på RSTL, regional särskild tillgänglighets ledning, för att öka produktiviteten i egen regi med tillsitsstyrning för att på bästa sätt kunna öka den jämlika vården samt nå en kostnadseffektivitet och trygg vård.
- Inrätta en gemensam köstruktur och därmed ta solidariskt och gemensamt ansvar för att invånarna i regionen får den vård som behövs samt att tillgängligheten ökar.
- Ge rimliga och långsiktiga förutsättningar för sjukhusen att hantera verksamheten.

Uppdrag:

- Sjukhusens ska fokusera på tillgänglighet och korta köer.
- Öka den egna produktionen
- De fem hälso- och sjukvårdsnämnderna får solidariskt och gemensamt ansvar att patienterna i hela regionen får den vård som behövs och att tillgängligheten ökar.

Jämlik och jämställd hälso- och sjukvård

I dagens Sverige ser vi stora skillnader i hälsa hos befolkningen. Barn som växer upp med föräldrar med kortare utbildning får oftare sämre hälsa senare i livet jämfört med de barn som växer upp i familjer med längre utbildning. För oss socialdemokrater är det oacceptabelt att hälsa ska vara en klassfråga, och därför behövs reformer för att motverka denna negativa utveckling.

För en god hälsa krävs hälsofrämjande arbetssätt och samverkan på alla nivåer inom hälso- och sjukvården, både nationellt, regionalt och lokalt. Det ska inte spela någon roll vilken bakgrund man har för att kunna få en god livskvalitet.

Det är viktigt att satsa på förebyggande arbete för att i den mån det är möjligt undvika sjukdom. Vi socialdemokrater vill göra en satsning riktad till alla invånare i regionen för att öka kunskapen kring hur man förebygger ohälsa och främjar hälsa, såväl fysisk som psykisk. Det krävs större satsningar på förlossningsvården och insatser på kvinnors hälsa. Vården före, under och efter graviditeten måste bli bättre och i större utsträckning ta hänsyn till kvinnor och deras familjers olika behov.

Cancersjukdomar är en av vår tids stora hälsoproblem. Det finns viktiga insatser att göra för att såväl förebygga som åtgärda i tid och därmed minska dödlighet och öka livskvalitet. Det har visats sig att socioekonomiska faktorer samt var du bor är orsaker till omotiverade skillnader. För att undvika att människor inte får den vård de har rätt till krävs satsningar på förebyggande arbete, kunskaphöjande och tidiga insatser inom bland annat primärvården.

Hälso- och sjukvården står inför omfattande utmaningar, vilket kräver långsiktiga, både verksamhetsmässiga och finansiella lösningar i bred politisk enighet.

De påverkbara hälsoskillnaderna ska slutas inom en generation. För att nå dit krävs ett metodiskt, konsekvent och långsiktigt arbete samt uthållighet. Regionen måste ställa om hälso- och sjukvården till mer förebyggande arbetssätt där de olika delarna av vården samverkar med kommunerna i högre grad.

Det är hela samhällets ansvar att barn och unga får en bra uppväxt. Därför måste vi tillsammans ta oss an de utmaningar som finns för att alla barn och unga ska få samma förutsättningar. Ett prioriterat område är att alla ska få likvärdiga förutsättningar i skolan. Ett steg i rätt riktning är Västra Götalandsregionens arbete med krafttag för fullföljda studier tillsammans med kommunerna och andra samhällsaktörer. I dag vet vi att det finns ett samband mellan fullföljda studier och ett framtida gott och hälsosamt liv. För att främja hälsa hos barn och ungdomar ska dessutom alla verksamheter i Västra Götalandsregionen ha kunskaper om och arbeta enlighet med FN:s barnkonvention som blivit lag.

Mål:

- Tillgången till hälso- och sjukvården ska vara jämlik och jämställd
- Barnrättsperspektivet ska belysas i alla politiska beslut
- Hälso- och sjukvårdens arbete med mäns våld mot kvinnor behöver stärkas

Uppdrag:

- Utför en kartläggning för att säkerställa en jämlik vård
- Kunskapen om kvinnors hälsa och ohälsa ska prioriteras och stärkas
- Säkerställ att försäkringspatienter inte prioriteras framför offentligt finansierade patienter med större vårdbehov

Tillgången till hälso- och sjukvården måste förbättras

Dagens omotiverade väntetider till vård är oacceptabla. Som patient ska du kunna känna dig trygg med att du får en vård av hög kvalitet när det behövs. För oss socialdemokrater är det av största vikt att en god vård av hög kvalitet ska ges utan onödig väntan till första kontakt med hälso- och sjukvården, såväl diagnostik, behandling som rehabilitering. För att komma till bukt med tillgången till vård krävs krafttag genom stora satsningar på personalen och deras arbetsvillkor. Det behövs även stabila och långsiktiga planer för att säkra tillräckligt antal vårdplatser, vilka är en förutsättning för att komma ner i rimliga väntetider på akutmottagningarna. För att minska inflödet till akutmottagningarna behöver fler mobila team som utgår från sjukhusen utvecklas. En grundförutsättning är långsiktiga ekonomiska villkor anpassade efter befolkningens vårdbehov.

Vi socialdemokrater fortsätta satsa på organisationen för att öka på produktiviteten i egen regi med tillsynsstyrning för att på bästa sätt kunna öka den jämlika vården samt nå en kostnadseffektivitet och trygg vård. Det är bara den offentliga vården som drivs i egen regi som kan garantera att den med störst vårdbehov prioriteras. Genom att utnyttja den offentliga vården kan samverkan ske över verksamhetsgränserna genom att bygga upp en gemensam köstruktur och därmed ta solidariskt och gemensamt ansvar för att invånarna i regionen får den vård som behövs samt att tillgängligheten ökar. För att öka produktionen inom sjukvården måste operationssalar användas optimalt för att minska köerna. I dagsläget utnyttjas endast hälften av operationskapaciteten vilket inte räcker för att täcka behovet. Styrningen av hälso- och sjukvården får bäst effekt närmast invånarna, dvs där de fem hälso- och sjukvårdsnämnderna får ansvar att säkerställa en tillgänglig vård för invånarna i närområdet. I detta ansvar ingår att ge rimliga och långsiktiga förutsättningar för sjukhusen att hantera verksamheten. Sjukhusens uppdrag är att fokusera på tillgänglighet och korta köer snarare än att säga upp personal som behövs i verksamheten.

Regionen behöver utveckla sin styrning och ekonomiska ersättningsmodeller för att bättre kunna samla regionens verksamheter och förbättra tillgången till hälso- och sjukvård. Primärvården ska vara invånarnas naturliga första kontakt med vården. Det förutsätter god tillgång till primärvård i hela regionen. För att uppnå detta krävs utveckling av digital teknik inom vården.

Den vård som invånarna behöver ofta ska finnas nära och vara lätt att nå. För att få en kontinuitet i vården är det viktigt att erbjuda en fast vårdkontakt. Primärvården ska i samverkan med en utbyggd hemsjukvård kunna erbjuda god tillgång till vård dygnet runt. De mest sjuka och utsatta grupperna i samhället ska prioriteras och ges ett särskilt anpassat omhändertagande. För dessa grupper är det extra viktigt med en sammanhållen vård. Primärvården ska fungera som ett nav och ha helhetsansvaret för invånarna. Alla har rätt till en tydlig information om aktuella väntetider och vilken vård som erbjuds. Viss vård kommer att behöva koncentreras för att ge bästa möjliga kvalitet.

Alla har rätt till en tydlig information om aktuella väntetider och vilken vård som erbjuds. Genom exempelvis tjänstedesign¹ kan vi förenkla patienternas väg genom vården. Viss vård kommer att behöva koncentreras för att ge bästa möjliga kvalitet.

Många patienter som söker sig till akutmottagningarna skulle kunna få tillgång till en god vård inom primärvården och på så sätt slippa den oro och väntan som besöket på sjukhus oftast innebär. Genom att etablera fler sjukvårdsteam med läkarmedverkan kan fler människor få rätt vård i hemmiljö. En välfungerande ambulanssjukvård är en förutsättning för en god akutsjukvård. Idag råder ojämlika villkor för akuta vårdinsatser i regionen. Det innebär att det kan ta lång tid att komma till kvalificerad vård om man befinner sig på fel ställe. Alla ska känna sig trygga med att kunna komma till vården snabbt när man

¹ Tjänstedesign innebär att planera och organisera både människor, infrastruktur, kommunikation och andra komponenter kring en tjänst för att förbättra dess avseende. Syftet är att förhöja personens upplevelse av tjänsten. Genom att utforma en tjänst efter personens behov blir den användarvänlig och relevant utifrån personens perspektiv.

verkligen behöver det. Vi vill säkerställa en trygg ambulansverksamhet oavsett var man bor, inte minst på landsbygden. Satsningen kan även innebära akutbilar inom psykiatrisk vård.

Samarbetet mellan den nära vården, kommunerna och psykiatrin måste stärkas och utvecklas för att bättre ta hand om den psykiska ohälsan, både hos barn, unga, unga vuxna. Samarbetet behöver inkludera både habilitering, skola, socialtjänst, polis, kultur- och fritidsverksamhet och det civila samhället.

Vårdcentralerna med tilläggsuppdrag för första linjens vård av barn, unga och unga vuxna måste fungera för att hantera den psykiska ohälsan som brett i sig i samhället. Kompetensen som finns på dessa vårdcentraler ska spridas ytterligare. Övergången mellan första linjens vård och vuxenpsykiatrin behöver förbättras.

Familjecentralerna är en viktig verksamhet för samverkan mellan flera olika aktörer som behöver utvecklas och finnas i varje kommun. Det behövs även satsningar på fler psykologer inom mödrahälsovården och fler spädbarnsverksamheter i hela regionen.

Tidiga insatser inom barn- och ungdomstandvården förbättrar barn och ungas munhälsa, samtidigt förhindrar det framtida sjukdomar. Socioekonomiskt utsatta grupper har ofta sämre tandhälsa och därför är det viktigt att öka antal uppsökande insatser för att kunna omhänderta barn och unga med störst behov.

Köer som uppstår på akutmottagningarna beror till stor del på brist på tillgång till vårdplatser. När du blir sjuk ska det finnas vård att få, och om det är akut sjukhusvård som krävs är det en förutsättning att det finns tillräckligt med vårdplatser. Vi socialdemokrater ska aktivt arbeta för att minimera överbeläggningar och placering av patienter på andra avdelningar. Oavsett var du bor i Västra Götalandsregionen, stad eller land, så ska du ha tillgång till en bra vård av hög kvalitet utan onödig väntan.

Intensivvårdskapaciteten är eftersatt i Västra Götalandsregionen jämfört med riket, något som blivit tydligare med pandemin. Därför behöver vi ta krafttag för att kunna säkra en trygg och säker vård där det behövs som mest. Tillräckliga resurser till intensivvårdspplatser och postoperativ vård är helt nödvändigt för att kunna minska vårddköerna efter pandemin. Västra Götalandsregionen behöver säkra kapaciteten och kompetensförsörjningen inom intensivvården för att se till att vården följer de nationella riktlinjerna.

Läkemedelsutvecklingen har gått framåt snabbt under de senaste åren och alltför nya och potenta läkemedel finns nu som både kan lindra och bota olika sjukdomar. Men det finns en stor variation och utmaning när det gäller läkemedelskostnader som har stor påverkan på hälso- och sjukvården. Därför behöver vi fortsätta följa utvecklingen i regionen.

Forskning och utveckling (FoU) är vårt främsta verktyg för att möta framtidens utmaningar. Här behövs både bredd och spets genom den forskning som bedrivs inom universitetssjukhuset, men även det forsknings- och utvecklingsarbete som bedrivs i den breda operativa verksamheten inom bland annat tandvård, primärvård och habilitering. När regionen utför regiongemensamma eller riksvårdsuppdrag krävs långsiktig och hållbar finansiering. Vi ser med oro på den utveckling som skett vid exempelvis Drottning Silvias barn- och ungdomssjukhus. Här krävs det särskilda åtgärder. Det finns flera områden där ojämlikheten är stor och där brist på kunskap kan försvåra behandling av patienter och i förlängningen patientsäkerheten, ett exempel på detta är sepsis. Regionen har blivit bättre kring forskning inom områden där kunskapsbrist råder men regionen behöver fortsätta med sitt arbete, samt bli bättre på att sprida insatser inom regionen som har visat goda resultat.

Mål:

- Vården ska ges i tid, väntetider till besök och behandling ska kortas
- Den vård som invånarna behöver ofta ska finnas nära
- Människor med stora vårdbehov ska garanteras en välfungerande och sammanhållen vård
- Digitala vårdtjänster ska utvecklas och användas för patienters bästa

Uppdrag:

- Öka beläggningen av operationssalar till minst 70 % beläggning
- Fler av primärvårdens kvälls- och helgöppna mottagningar lokaliseras i anslutning till sjukhusens akutmottagningar
- Antalet vårdplatser och postoperativa resurser inom intensivvården ska öka för att minst uppnå nationella nivåer
- Köerna till Barn- och ungdomspsykiatri ska minst halveras i hela Västra Götalandsregionen
- Öka regionens anslag till verksamhetsnära forskning
- Utveckla de ekonomiska styrmodellerna för att förbättra tillgången till hälso- och sjukvård
- Revidera vårdval rehab så att förutsättningar för kostnadskontroll samt adekvat behovsstyrning skapas
- Regionen ska regelbundet följa upp cancervården för att undvika omotiverade skillnader
- Öka antalet uppsökande insatser inom barn- och ungdomstandvården

Äldres hälso- och sjukvård måste förbättras

Pandemin har haft stora effekter på äldres hälsa och de restriktioner som Sverige har antagit under pandemin har lett till både sämre fysisk och psykisk hälsa. De negativa konsekvenserna riskerar att förvärras ju längre pandemin fortsätter. Det kan även finnas ett uppskjutet vårdbehov som inte har tillgodosetts under perioden. Pandemin har avslöjat att det finns brister inom hälso- och sjukvård för äldre som måste förbättras.

Vården för äldre har blivit eftersatt i och med pandemin, det kan till exempel vara att besöken har ställts in av vårdinrättningarna eller att invånaren själv har ställt in på grund av rädslan för pandemin. Att erbjuda avgiftsfria tandvårdsbesök till äldre som har störst behov kan vara viktigt som incitament för att äldre återigen ska besöka hälso- och sjukvården. Att upptäcka sjukdomar hos de som har störst behov är centralt för att kunna förhindra sämre tandhälsa. Att förbättra munhälsan kan innebära att invånarna undviker sjukdomar på lång sikt. Med förebyggande insatser kan äldre personers livskvalitet och hälsa förbättras. Vi vet också att många inte har råd att gå till tandvården i den utsträckning de borde. Det gäller inte minst äldre med låg pension. Utifrån ett jämlikhetsperspektiv får tandhälsan inte vara en klassfråga. Därför är det viktigt att äldre med störst behov erbjuds avgiftsfria tandvårdsbesök genom uppsökande verksamhet i samverkan mellan Folktandvården, primärvården och kommunerna.

Åldrandet i sig innebär en ökad risk för både fysiska och psykiska sjukdomar. Depression är det vanligaste psykiska hälsoproblemet hos äldre. Det är viktigt att förebygga psykisk ohälsa men det finns svårigheter att upptäcka det hos äldre. Äldre behöver stöd och hjälp av första linjens vård. Vårdcentraler har ett mångfacetterat uppdrag och kan behöva stöd för att stärka upp arbetet med psykisk ohälsa så de personer som behöver hjälp får sina behov tillgodosedda utan att fastna mellan vårdinstanser. Vårdsamordnare borde erbjudas till äldre på primärvårdsnivå för att omhänderta äldres psykiska hälsa, samt att samordna medicinska och sociala insatser.

Det är viktigt att utveckla äldres vård genom att införa fler mobila team, vilket innebär att sköra äldre kan få vård i hemmet. På så sätt kan vården för äldre blir säkrare och tryggare och överbrygga luckan som kan uppstå i vårdkedjan. Samtidigt behöver det medicinska stödet öka inom äldreomsorgen. Det är viktigt att primärvården får mer resurser för att kunna utöka läkarinsatser, samt annan personal med geriatrisk kompetens inom äldreomsorgen.

Äldres hälso- och sjukvård innebär oftast invecklade vårdbedömningar och åtgärder. Det krävs att personalen har kompetens inom geriatrik för att kunna ge äldre en god och jämlik vård. Därför måste den geriatriska kompetensen bli bättre i Västra Götalandsregionen. Dels genom kompetenshöjande insatser för specialistläkare inom området men även för sjuksköterskorna i vård av äldre. Samtidigt behöver geriatriska vårdplatser säkras upp.

Mål:

- Att främja äldres hälsa, trygghet och självbestämmande
- Att förbättra hälso- och sjukvården för äldre
- Att främja ett hälsosamt åldrande

Uppdrag:

- Att i en försöksverksamhet erbjuda avgiftsfria tandvårdsbesök till äldre med störst behov genom uppsökande verksamhet i samverkan mellan Folktandvården, primärvården och kommunerna
- Avgiftsfria besök hos sjuksköterska inom primärvården för personer 65 år och äldre
- Öka den geriatriska kompetensen inom såväl primärvård som sjukhusvård genom att personalen ges kompetenshöjande insatser

- Geriatriska vårdplatser ska säkras
- Vårdsamordnare ska erbjudas till äldre inom primärvården för att kunna ge äldre en god vård inom psykisk hälsa, samt samordna medicinska och sociala insatser
- Att öka det medicinska stödet inom äldreomsorgen genom utökade läkarinsatser, samt annan personal med geriatrisk kompetens
- Antalet mobila team för att genomföra fler hembesök hos äldre ska öka
- Tillsammans med kommunerna och civilsamhället utveckla samverkan kring äldres hälso- och sjukvård

Våra medarbetare

Medarbetarna i Västra Götalandsregionen är den viktigaste resursen för att alla verksamheter ska fungera. Det är tack vare deras hårda arbete som Västra Götalandsregionen klarat av att hantera Covid-19 och den omställningen till covid-vården som varit nödvändig att göra. Det kommer att behövas tid för vila och återhämtning för att våra medarbetare ska orka arbeta kvar efter den tuffa situation som pandemin inneburit. Västra Götalandsregionen behöver arbeta för arbetsvillkor som gör att medarbetare i regionen känner att de vill, kan, orkar och hinner göra ett bra jobb. Redan innan Covid-19 kännetecknades Västra Götalandsregionen av värdköer och överbeläggningar som till största delen beror på brist på personal inom flera yrkeskategorier.

Regionen har höga ambitioner att vara en attraktiv arbetsgivare. Det blir man genom att erbjuda hållbara arbetsvillkor och en god arbetsmiljö. Det finns flera vårdområden som har eller riskerar att få en kompetensobalans genom rekryteringsvårigheter och pensionsavgångar som råder. Detta måste vi göra något åt.

Det krävs stora insatser för att bli en av Sveriges mest attraktiva offentliga arbetsgivare, inte minst när det gäller en god arbetsmiljö. Det behövs insatser för att personal inte ska gå ner i tjänst eller går i pension i förtid på grund av arbetsrelaterad ohälsa. Alla medarbetares arbetsmiljö och arbetsvillkor ska vara så bra att man vill och orkar arbeta till pensionsålder och samtidigt ha ork kvar!

I Västra Götalands verksamheter ska heltidstjänst vara norm. Det är glädjande att de ofrivilliga deltiderna minskar, men vi oroas över den fortsatt stora andelen frivilliga deltider. Några av de deltidsanställda använder sin lagstadgade rätt, t ex föräldraledighet och studieledighet, men många väljer tyvärr att gå ner i tid på grund av en tuff arbetssituation. Därför måste arbetsvillkoren förbättras och att åtgärder vidtas så att fler medarbetare orkar, kan och vill arbeta heltid. Genom att satsa på Västra Götalandsregionens egen personal kan vi också nå målet med att regionen ska vara oberoende av inhyrd personal inom alla verksamhetsområden.

Diskriminering och kränkande behandling är oacceptabelt i vården oavsett var den än förekommer och måste kraftfullt motarbetas, både genom förebyggande och åtgärdande arbetsätt.

Lönen är en viktig faktor för att nå målet med full bemanning. Många års målmedvetet arbete för att utjämna osakliga löneskillnader har gett resultat. Men dagens löner inom hälso- och sjukvård behöver moderniseras och bli konkurrenskraftiga. Vi behöver därför lyfta lönerna generellt och vill att Västra Götalandsregionen skyndsamt arbetar fram den handlingsplan som antagits av regionfullmäktige, efter en socialdemokratisk motion som bifallits. Handlingsplanen ska innehålla tydliga steg för hur lönerna ska kunna höjas till **minst** riksgenomsnittet. Vi ser positivt på att natt-, kvälls- och helgarbete premieras särskilt i löneöversynen, men hur och till vilka nivåer är alltid upp till förhandlande parter att avgöra, helt enligt den förhandlingsordning som är grundläggande för den svenska modellen. Framförhandlade ersättningar ska regleras i kollektivavtal med respektive fackförbund.

Samverkan med de fackliga organisationerna är viktigt och ska fortsätta utvecklas. Det ska bygga på respekt, förtroende och gemensamma värderingar.

Det finns även grupper som släpar efter extra mycket. Därför föreslår vi en särskild låglönesatsning. Vi vill också se att karriärutvecklingsmodeller tas fram för alla yrkesgrupper och att dessa tydligt kopplas till löneutvecklingen.

Kompetensutvecklingsinsatser är en annan viktig faktor för att behålla personal. I dag har sjuksköterskor och undersköterskor möjlighet att gå specialistutbildningar på betald arbetstid. Vi vill att Västra Götalandsregionen antar SKR:s och kommunals avsiktsförklaring vad gäller utbildning för vårdbiträden och undersköterskor. Vi vill även att fler yrkesgrupper får den möjligheten. Det gäller inte minst servicepersonal. Här finns möjlighet att via utbildning med vårdinriktning öka möjligheterna till internrekrytering av framtidens vårdpersonal.

Inom hälso- och sjukvården råder brist på specialistkompetenser vilket leder till värdköer och överbeläggningar. Det är helt nödvändigt att satsningar görs för att minska bristen på specialistkompetenser. Men det

behövs många olika insatser och fokus på att använda kompetensen rätt. Alla verksamheter i regionen behöver se över vilka kompetenser som behövs som kan underlätta och frigöra tid för personalen.

Med akutläkarspecialister och avancerade specialistsjuksköterskor, nurse practitioners, kan akutsjukvården drivas och utvecklas optimalt med hög medicinsk kvalitet. Vi behöver därför fortsätta och utöka satsningen för att få en effektiv akutmottagning med utbildade akutläkare och nurse practitioners.

För att få fler medarbetare att arbeta inom hälso- och sjukvården behöver satsningar göras för att få igång studenterna genom hela utbildningen. Den verksamhetsförlagda utbildningen och bristen på handledare är en flaskhals där fler insatser behövs. Studenter behöver få en kvalitativ praktik med handledare som har tid för det uppdraget och handledningen behöver bli mer enhetlig i regionens verksamheter.

Utveckling av simulering- och lärmiljöer kan vara en del i det arbetet. Vi vill därför se fler simulering- och lärmiljöer som kan användas som komplement både för studenter och fortbildning.

Under pandemin har uppmaningen varit att de som kan ska arbeta hemifrån. Vår bedömning är att andelen hemarbete även i framtiden kommer att vara hög. Det är viktigt att våra medarbetare känner sig trygga och har en god arbetsmiljö även i hemmet. På vårt initiativ har en olycksfallsförsäkring tecknats för de medarbetare som arbetar hemma men vi behöver gå vidare och se över den fysiska arbetsmiljön men också den psykiska. Risken för ensamhet och att komma ifrån det sociala sammanhanget ökar när fler och fler arbetar hemma, detta måste följas upp och åtgärdas.

Mål:

- Västra Götalandsregionen ska vara en ledande och attraktiv arbetsgivare med konkurrenskraftiga löner och ett hälsofrämjande ledarskap som grund
- Personalpolitiken i Västra Götalandsregionen ska utformas så att den främjar heltidsarbete, minskar personalomsättning och ökar delaktigheten hos alla anställda
- Krav på kollektivavtal ska gälla vid all offentlig upphandling
- Kompetensförsörjning ska vara en given del i all planering och utveckling av verksamheter

Uppdrag:

- Fullfölj beslutet om en handlingsplan för hur Västra Götalandsregionen ska nå minst nationella snitt för löner inom hälso- och sjukvården
- Fortsätt satsningen på jämställda löner
- Gör en särskild låglönesatsning
- Öka arbetet med uppgiftsväxling och rätt använd kompetens
- Vidareutveckla satsningen på akutläkare och ”nurse practitioners” inom akutsjukvården
- Införa riktade ST-tjänster mot bristyrken
- Underlätta dubbelspecialisering för läkare
- Ge fler yrkesgrupper möjlighet till yrkesintroduktion och kompetensutveckling på betald arbetstid
- Utöka satsningarna för utlandsutbildad hälso- och sjukvårdspersonal, samt insatser för att anställa människor med funktionsvariationer
- Säkerställa att de medarbetare som arbetar hemma har en god fysisk och psykisk arbetsmiljö

Social hållbarhet

Ett socialt hållbart samhälle är ett jämställt och jämlikt samhälle där människor har ett gott liv med god hälsa. Det är ett rättvist samhälle där alla människors lika värde står i centrum. En förutsättning är att människor känner tillit och förtroende för samhället och varandra. Där vi ges möjlighet att vara delaktiga i samhällsutvecklingen.

Social hållbarhet är också avgörande för ett demokratiskt samhälle som tål påfrestningar och kan anpassas och förändras vid nya krav och förutsättningar. Det har inte minst blivit tydligt under det senaste årets pandemi, då stora delar av regionens verksamhet tvingats ställa om för att rädda liv och minska smittspridning. Till stor del har regionen lyckats hantera denna enorma utmaning, men pandemin har också visat på brister i omhändertagande och socialt stöd som måste uppmärksammas.

Under pandemin har många invånare i vår region utsatts för stress och otrygghet, bland annat genom risken för covidinfektion, isolering och ensamhet samt brist på sysselsättning och sammanhang. Pandemin har också visat på digitaliseringens betydelse i vårt samhälle idag som arbetsverktyg, för tillgången på varor och tjänster, för att kunna ta del av kultur, få information och vara delaktig i samhället och för mänskliga kontakter.

Västra Götalandsregionens har länge haft ett starkt fokus på folkhälsa och på mänskliga rättigheter, och dess arbete för social hållbarhet ska fortsätta och fördjupas för att alla invånare ska få sina grundläggande behov tillgodosedda. Regionen ska aktivt arbeta tillsammans med kommunerna och andra samhällsaktörer, för att hitta gemensamma prioriteringar som stärker invånarnas hälsa och därmed den sociala hållbarheten. Den av regionfullmäktige antagna regionala utvecklingsstrategin 2021–2030 markerar tydligt den sociala dimensionen och vikten av ökad kompetens, sysselsättning, ökad inkludering, jämlik hälsa och inkludering.

Detta preciseras i de Mål för social hållbarhet i Västra Götalandsregionen verksamhet som utarbetades under 2020 ska gälla alla verksamheter som finansieras av regionen. Dessa mål ska beaktas i såväl den dagliga verksamheten och i olika beslut.

Folkhälsa

En god folkhälsa för alla är en klassfråga. Många av de som drabbats hårdast av pandemin har gjort det på grund av en sämre hälsa och trångboddhet. Resande med kollektivtrafik har varit en riskfaktor. Många arbetande i vård och omsorg har fått dra ett tungt lass. Barn och ungdomar som inte kunnat gå till skolan som vanligt har sämre förutsättningar när möjligheterna är mindre till studier och stöd i hemmet. De som inte kan arbeta hemifrån har i större utsträckning varit utsatta för risker. Många verksamheter inom kultursektorn har sett sina inkomster sjunka kraftigt samtidigt som den minskade tillgången till kulturupplevelser påverkar många.

Pandemin har drabbat oss alla men i olika grad. Under denna tid har de sociala skillnaderna i folkhälsa framträtt ännu tydligare och till en del fördjupats. Invånarna i en del områden i vår region har betydligt sämre hälsa och har lägre förväntad livslängd jämfört med genomsnittet. Det är viktigare än någonsin att samhällets återstart efter pandemin också innehåller en satsning på att förbättra läget för dem med sämre folkhälsa.

För många äldre har pandemin inneburit stor isolering från samhället. Vi vill stödja deras möjlighet till aktiviteter och återgång till samhället. Liksom regionens hälso- och sjukvård stått på tå under pandemin behöver regionen tillsammans med kommunerna och andra aktörer agera kraftfullt för att återuppbygga det som gått förlorat under pandemin inom folkhälsa och social hållbarhet och stödja de som drabbats på olika sätt.

Under de senaste decennierna har den psykiska hälsan försämrats i vårt samhälle. Genom pandemins ökade isolering, oro, och minskade möjligheter till förebyggande insatser kan situationen ha blivit mer akut för många, inte minst de unga och de äldre.

Olika former av fysiska mötesplatser har varit stängda under pandemin. Det är viktigt att dessa återupprättas när samhället öppnas. Den ideella sektorns verksamhet har påverkats kraftigt och många har fått ställa in eller ställa om verksamhet. Region och kommuner kan behöva stödja föreningslivet så att det kan återuppta arbetet i föreningar, frivilligcentraler, idrottsverksamheter m m. Det är ett viktigt arbete som organisationerna gör för förbättrade levnadsvanor, kreativitet, delaktighet och tillit i samhället.

Vi måste skapa en jämlik tandhälsa. Munhälsan i regionen är generellt god, men det finns stora klasskillnader. Vi socialdemokrater vill att särskilt fokus ska läggas på att minska ojämlikheten i tandhälsa hos barn, ungdomar, personer med funktionsnedsättning samt äldre. Vårt mål är att tandvården ska bli en del av det nationella sjukvårdssystemet.

Ett socioekonomiskt jämlikt samhälle handlar också om arbete och bostad. Klyftorna i samhället har ökat under många år, kanske mer det senaste året än tidigare. Regionens insatser behöver öka för att fler ska få arbete och utbildning. Med bra kommunikationer och en rundare region kan boendesegregationen minska. Framtidens arbetsmarknad kommer att kräva omställning och nya kunskaper, och regionens roll som arbetsgivare samt inom utbildning och näringslivsutveckling ska användas för att öka kompetens, förbättra matchning och samordna utbildningssatsningar. Ökad digital kunskap och utbyggnad av digitala nät krävs för att inflytande och delaktighet ska bli en möjlighet för alla invånare.

Regionens projekt ”Fullföljda studier” avslutades 2020 och har gett en god grund för hur man tillsammans med kommunerna kan arbeta för att fler elever ska få godkända betyg. Det är ett arbete som måste intensifieras nu efter pandemin där många elever inte klarat sin skolgång. Den samlande rollen som Västra Götalandsregionen är måste nu leva vidare och utvecklas i regionens ordinarie verksamhet, och fortsatt fokus och resultatuppföljning krävs.

Mänskliga rättigheter

De mänskliga rättigheterna är universella och gäller för alla. De slår fast att alla människor, oavsett land, kultur och sammanhang, är födda fria och lika i värde och rättigheter. Västra Götalandsregionen tog fram Sveriges första regionala plan för mänskliga rättigheter och har nu antagit en ny plan för social hållbarhet. I planen lyfts 12 mål för att nå mänskliga rättigheter och FN:s mål Agenda 2030 är en plattform för planen. Men i Västra Götaland finns individer och grupper vars behov inte möts upp dessa 12 mål. Därför ska regionens arbete kring mänskliga rättigheter alltid utgå från individen. 1 januari 2019 förstärktes Sveriges minoritetslag. Den sätter som krav att alla kommuner och landsting är skyldiga att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Målet med den svenska minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna, stärka deras möjligheter till inflytande och stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. Därför vill vi stärka arbetet med nationella minoriteter i Västra Götalandsregionen.

Allt fler unga upplever en könsdysfori och vi vet att unga HBTQI-personers är särskilt utsatt i dagens samhälle när det kommer till psykisk ohälsa, det gäller Sverige såväl som andra länder. Därför är det livsviktigt att skolan och samhället tar ett särskilt ansvar för dessa frågor. Behovet av trygga platser, där man kan träffa andra i liknande situation som en själv och där alla får vara sig själva, är centralt. Vi socialdemokrater vill därför att Västra Götalandsregionen ska ta fram ett HBTQI-politiskt handlingsprogram som ska följas upp av samtliga verksamheter i regionen.

Mål:

- Alla barn ska ha möjlighet till en fullföljd studiegång
- Alla diskrimineringsgrunder ska ligga som grund för regionens arbete och stöd.

- Stärka arbetet kring nationella minoriteter

Uppdrag:

- Etablering av fler familjecentraler
- Förbättrad tillgänglighet till vård för barn och unga med psykisk ohälsa, särskilt i den nära vården.
- Fortsatt regionalt påverkansarbete om vikten av fullföljda studier med godkända betyg samt sammanställning och spridning av goda exempel, metodik och uppföljningsresultat.
- Nära uppföljning och vid behov ytterligare resurser för att stödja det civila samhällets återgång till normal verksamhet efter pandemin i samverkan med kommunerna
- Ta fram ett HBTQI-politiskt program

Regionutveckling som skapar jobb och hållbar tillväxt

Hållbarhetsperspektivet

Den hållbara utvecklingens sociala, ekologiska och ekonomiska dimensioner är var för sig viktiga, men bildar också en helhet och kan och får inte utesluta varandra. Målet om en långsiktigt hållbar utveckling ska vara utgångspunkten för alla beslut, och Västra Götalandsregionen ska aktivt bidra till arbetet med att nå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Ett socialt hållbart samhälle är ett jämlikt och jämställt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättvisa skillnader. Ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit till och förtroende för varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen. Därför måste inkomstskillnaderna minska och vägen till egenförsörjning breddas.

Det handlar ytterst om att alla som kan arbeta ska arbeta, och ges möjlighet att utvecklas. För att garantera att samtliga regiondelar får förutsättningar för god och hållbar utveckling och tillgång till regional service ska den regionala utvecklingsstrategin utgå från ett helhetsperspektiv och bidra till sammanhållning i hela territoriet. Insatserna behöver lyfta både individer och stärka framväxande nya näringar som skapar framtidens jobb och försörjningsmöjligheter. Detta sker dels genom strukturella insatser som understödjer nya innovationer och företagsamhet, dels genom utbildnings-, omställnings- och kompetensutvecklingsinsatser som rustar individerna för att möta kraven på arbetsmarknaden.

Social hållbarhet är av avgörande betydelse för det demokratiska samhället och är helt nödvändig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Ett socialt hållbart, jämlikt och jämställt samhälle tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget. Ett jämlikt och jämställt samhälle är dessutom avgörande för att alla individers förmåga kan tas tillvara, vilket i sin tur bidrar till en social sammanhållning.

Det finns inget större hot mot mänskligheten än vår oförmåga att stoppa de accelererande miljö- och klimatförändringarna. Samhällets negativa klimatpåverkan måste minska, likaså hoten mot den biologiska mångfalden. Vi har alla ett ansvar att värna vårt jordklot och arbeta för att nå de internationella, nationella och regionala miljömålen. Samverkan lokalt med kommunerna inom ramen för de s k klimatlöftena ger en bra utgångspunkt inför det fortsatta arbetet. Klimatomställningen kräver att vi gemensamt tar ansvar för anpassningar i vårt sätt att producera och konsumera varor och tjänster.

Den ekonomiska hållbarheten innebär att vi genom en hållbar tillväxt kan fortsätta satsa på vår välfärd och att få människor i arbete, utan att det medför negativa konsekvenser på den ekologiska eller sociala hållbarheten. Vi ska hushålla med våra resurser på ett effektivt och ansvarsfullt sätt. Det handlar om att ta vara på möjligheterna med den digitala och tekniska utvecklingen samt stimulera insatser som främjar ett hållbart och cirkulärt samhälle. Vi måste finna och implementera modeller för cirkulär ekonomi, samt underlätta för såväl företag som individer att ställa om.

Pandemins effekter måste dämpas

Den pandemi som under 2020 slog ned kraftigt i landet och i Västra Götaland har fortsatt under 2021, även om vaccinering pågår och vändning förväntas ske under 2021. Konjunkturläget har dock sett bättre ut än befarat tack vare den S-ledda regeringens historiska insatser för att rädda jobb och företagande. Pandemin har dock medfört att antalet varsel har ökat, likaså en kraftig ökning av antalet arbetslösa² – framför allt inom besöks-, handel-, tjänste- och servicenäringar – jämfört med året innan. Bland ungdomar är arbetslösheten ännu högre då många inträdesjobb och anställningar inom servicenäringar har försvunnit. Att dämpa arbetslösheten under kommande år måste därför vara huvudfokus i den nationella och regionala politiken. Samtidigt kvarstår många av de utmaningar som fanns redan innan pandemin. Teknikskifte, digitalisering och elektrifiering av samhället går allt snabbare och behovet av omställning, omskolning och kompetensutveckling kommer fortsatt att vara avgörande för näringslivets konkurrenskraft i framtiden. Även inom välfärden och andra sektorer i samhället finns stora behov av kompetent arbetskraft. Den nu antagna regionala utvecklingsstrategin 2021–2030 fokuserar särskilt på

² I mars 2021 summeras arbetslösheten inom Västra Götaland till 70 300 personer, 7,9% av arbetskraften.

förmågan att bygga kompetens, stärka innovationskraften, knyta samman regionen och öka inkluderingen. Det övergripande målet är att göra Västra Götaland till ett föredöme för omställning till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle.

För oss socialdemokrater är det en självklarhet att regionens insatser ska bidra till att fler kan försörja sig genom ett eget arbete, men även att förutsättningarna för nya jobb och företagande fortsätter att utvecklas. Detta kräver fortsatta satsningar på regionala innovationssystem, inkubatorer, strategiska utvecklingsområden, såsom Life Science, AI, elektrifiering och omställning av arbetskraft genom kompetensutvecklings- och utbildningssatsningar, men även satsningar för att säkra livsmedelsförsörjningen och på blå- och gröna näringar. Full sysselsättning utgör vår övergripande politiska prioritering och har avgörande betydelse för människors hälsa och välbefinnande. Här behöver särskilt fokus riktas mot unga och utrikesfödda. Insatserna måste variera för att matcha individernas skiftade behov, samt de delregionala och lokala behoven.

Situationen i kommuner med kraftigt ökad arbetslöshet måste ligga högt på den politiska dagordningen. Likaså påverkansarbete nationellt för att öka statens närvaro lokalt runt om i regionen. Särskilt viktigt är att arbetsförmedlingen finns som en aktiv, närvarande och samverkande part till regionen och kommunerna.

Jobben – kompetensutveckling, omställning, omskolning

Arbetsmarknaden i Västra Götaland präglas starkt av industriföretag, bland annat inom fordonstillverkningen men även kemi-, process- och livsmedelsindustrin. Turism och besöksnäringar utgör också en viktig del av arbetsmarknaden, likaså de offentliga verksamheterna som erbjuder de nödvändiga välfärdstjänster som behövs för att näringslivet och andra sektorer ska kunna fungera. Sektorn står inför ett stort digitalt skifte där behovet av kompetensomställning/utveckling är stort. Det livslånga lärandet behöver fortsätta att utvecklas inom alla sektorer. Här är arbetet inom de delregionala kompetensråden samt branschråden en viktig resurs för att identifiera adekvata insatser. Råden har en viktig funktion och behöver samverka mer med varandra. Den pågående klimatomställningen genom elektrifiering och digitalisering i näringslivet ska understödjas genom främjande strukturer som kan bidra till tillkomsten av nya jobb. Omställningsinsatser för kollektivanslutna inom industrin ska ingå som en viktig del i regionens samarbete med arbetsmarknadens parter.

Dagens snabba teknikutveckling ställer stora krav på kompetensutveckling/omställning för att anställda ska kunna ställa om, såväl inom som mellan arbetsplatser och branscher. Detta för att klara av att hänga med i det pågående skiftet inom näringslivet och den offentliga sektorn. Här bör särskilt bristen på kompetent vård- och omsorgspersonal fokuseras. Därför behöver regionen ha starkt fokus på kompetensförsörjning inom bristyrken, men också bidra till att skapa förutsättningar för kompetensutveckling/omställning på arbetsmarknaden. Vidare är möjligheterna till validering ett viktigt verktyg i omställningsarbetet. Här behövs ytterligare metodutveckling och satsningar. Den nationella finansieringen behöver säkras genom påverkansarbete. Regionen bör även överväga om valideringstjänsterna kan tillhandahållas utan eller med reducerad avgift för arbetsgivare.

Arbetet med fullföljda studier ska fortsätta i samverkan med kommuner. Pandemin och den ökade distansundervisningen innebär risker för att alla inte har samma tillgång till digitala verktyg i hemmet. Det gäller för såväl grund- som högre studier. Problematiken behöver därför uppmärksammas under arbetets gång. Det behövs också en välfungerande struktur och samverkan mellan yrkesvuxenutbildningen, yrkeshögskolan, Västra Götalands samtliga folkhögskolor och naturbruksskolor för att övergången mellan olika studieformer ska bli så smidigt som möjligt. Regionen har en viktig roll i att skapa likvärdiga villkor för samtliga folkhögskolor. Dessa är allt viktigare resurser framöver om kompetensförsörjningsbehovet ska kunna tillgodoses.

Att ha tillgång till arbetsförmedlingstjänster runt om i regionen är av avgörande betydelse för att snabbt sätta in insatser som kan korta tiden i arbetslöshet, men samtidigt tillgodose behovet av arbetskraft inom

bristyrken. Regionen ska därför verka för att resurserna till arbetsförmedlingen och arbetsmarknadspolitiska insatser ökar. Här har också regionens inflytande över EU:s sociala och utvecklingsfond stor betydelse för att rusta individer och territoriet att möta framtidens krav på arbetsmarknaden. Samarbetet med arbetsmarknadens parter är nyckeln till en framgångsrik omställning som ger varje individ förnyade möjligheter till arbete och ekonomiskt oberoende. Vi avsätter därför 10 mnkr för 2022–2023 för att skapa förutsättningar för regionala verksamheter att bereda plats för dem med behov av arbetsmarknadsintroduktion eller praktik.

I sin egenskap av en av landets största arbetsgivare bör Västra Götalandsregionen vara föregångare och flytta fram sina positioner när det gäller att ge dem som står längre ifrån arbetsmarknaden möjligheter till en fot in i arbetslivet. Såväl instegsjobb, extratjänster som insatser via PILA (praktik, introduktion, lärande och arbete.), nystartsjobb, yrkesintroduktionsanställningar och andra möjliga vägar måste utökas. Regionen kan här ta ett större ansvar genom att erbjuda fler arbets- eller praktikmöjligheter.

Företag och entreprenörskap

Samtidigt som det råder brist på arbetskraft växer det fram nya och innovativa företag med inriktning mot framtidens tekniker, produkter och tjänster. Stödet till företagande och entreprenörskap inom de nya framväxande och hållbara branscherna måste fortsatt stimuleras. Utvecklingen inom Life Science ska med anledning av den kommande strategin särskilt fokuseras. Samtidigt måste regionen påkalla fler statliga stödinsatser för att företag inom besöks- och servicenäringar, vilka har drabbats hårt av rådande pandemin, får adekvat och träffsäkert stöd.

Skogsnäringen har en avgörande betydelse för omställning till den cirkulära och fossilfria ekonomin och behöver stärkas genom initiativ till en skogsstrategi i Västra Götaland.

De sex etablerade Science Parks som finns i regionen är viktiga noder för innovation, entreprenörskap och utveckling av framtidens jobb och branscher. Samarbetet mellan det offentliga, näringslivet och akademien i unika utvecklingsmiljöer är vår nyckel till framtiden. Jämställdhetsperspektivet ska präglade alla stödjande verksamheter som regionen med- eller helfinansierar. Jämställdhetsarbetet får inte stanna vid ambitiösa formuleringar i policy- eller beslutsdokument utan också omsättas praktiskt i verksamheterna. Kvinnors företagande ska särskilt fokuseras genom att stödjande resurser inom science parks och inkubatorer är jämställt fördelade och med djupa insikter om de mekanismer som försvårar kvinnors affärsutvecklingsidéer.

Samarbetet mellan det offentliga, arbetsmarknadens parter och den sociala ekonomin behöver utvecklas ytterligare för en hållbar och inkluderande arbetsmarknad. Regionens avsatta medel för sociala investeringar ska användas till värdeskapande insatser som bidrar till kompetensutveckling och inkludering på arbetsmarknaden. Ungas och utrikes födda kvinnors tidiga inträde på arbetsmarknaden är av avgörande betydelse för att klara arbetskraftsbehovet.

Västra Götalands geografi och kommuner ser olika ut. Regionens utvecklingsinsatser bör därför beakta de geografiska och strukturella förutsättningarna

Blå- och gröna näringar

Blå-, gröna- och livsmedelsnäringar är av strategisk betydelse. Regionen ska inom ramen för sitt ansvarsområde stödja nyetableringar inom denna sektor. I sannahanget är ett nära samarbete med berörda kommuner en nyckelfaktor.

Inom de blå näringarna tillskapas nya produkter och tjänster. Regionen ska stödja samarbetet och kunskapsutbytet mellan dessa oftast småföretag. Det pågående arbetet med Forum Skagerrak ska understödjas.

Regionens naturbruksskolor är en viktig resurs för dessa näringar och ska ges goda utvecklingsförutsättningar. Målsättningen måste vara att skapa fler jobb och högre tillväxt inom branschen. En ökad närproducerad livsmedelsförsörjning är viktigt för både klimatet, tillväxt av jobb inom sektorn och för samhällets robusthet i händelse av kris. Vi vill också utveckla arbetet med att stödja ökad sysselsättning med fokus på kompetensförsörjning, branschens attraktivitet och utveckling av små och medelstora företag inom grön och hållbar livsmedelsproduktion. Genom det kan Västra Götaland få en mer hållbar konsumtion av livsmedel, vilket främjar folkhälsa och minskar miljöpåverkan.

Besöksnäring

Besöksnäringen har drabbats hårt under pandemin, särskilt i norra delen av Bohuslän. I nära dialog med näringarnas företrädare ska regionen överväga ytterligare insatser som kan bidra till att näringen kan övervintra det rådande läget. Besöksnäringen har fortsatt stor utvecklingspotential, och kan även erbjuda ett första jobb för många unga och nyanlända. De kulturverksamheter som stöds av regionen har också en viktig funktion för besöksnäringens utveckling, och leder till viktiga arbetstillfällen runt omkring i Västra Götaland. Genom mer aktivt samarbete mellan aktörerna inom turism och kultur kan turistsäsongerna förlängas, och fler besöksmål profileras. Besöksnäringen, inte minst i kombination med kulturupplevelser, skapar också stort värde både i staden och på landet.

Nya branscher tar form

Digitaliseringen, den accelererande teknikutvecklingen samt elektrifieringen skapar nya möjligheter men också nya utmaningar. Att hela regionen har tillgång till snabba digitala motorvägar är avgörande för en jämn utveckling i hela Västra Götaland. Fortsatta satsningar på utbyggnad av bredband och säker elförsörjning behöver därför särskilt fokuseras. Regionen ska vara pådrivande gentemot staten och andra aktörer för utveckling av laddinfrastruktur samt utbyggnad av flytande biogasproduktion för tunga transporter och sjöfart. Båda är viktiga faktorer för att få ned utsläppen från trafiken och nå målen för hållbara transporter.

Gränsöverskridande samarbete en viktig utvecklingsresurs

Gränsfrågan är en mycket viktig fråga och förtjänar särskild uppmärksamhet utifrån ett regionalt perspektiv. Det finns många gemensamma nämnare med våra grannregioner i Norge. Det handlar inte bara om turism och företagande utan också en rad andra viktiga och avgörande frågor för en starkare utveckling i gränsregionen, t ex en snabb järnvägsförbindelse mellan Oslo-Göteborg. Regionen bör därför vara mer engagerad i gränsfrågor på högre politisk nivå. En strategi alternativt ett handlingsprogram bör tas fram i samarbete med berörda parter på respektive sidan av gränsen.

Mål:

- Regionens stöd till teknikskiften och omställning på arbetsmarknaden ska ske med jämlikhets- och jämställdhetsfokus
- Det livslånga lärande ska utvecklas inom samtliga sektorer
- Den regionala utvecklingsstrategin ska bidra till utveckling av hållbara jobb och hållbart näringsliv i regionen
- Gränssamarbetet med Norge ska stärkas
- Goda förutsättningar för blå-, gröna-, livsmedels-, skogs- och besöksnäringar

Uppdrag:

- Det pågående arbetet med Campus Dalsland ska fullföljas och användas som modell för andra delregioner i behov av distansutbildningar

- Genomför återkommande dialog och samverkan med arbetsmarknadens parter, akademi och civilsamhällets aktörer
- Ge ökat stöd för kvinnors företagande och innovationskraft
- Fortsatt stöd till utvecklingsarbete inom Validering Väst

Bildning och utbildning för en hållbar arbetsmarknad

Det livslånga lärandet blir allt viktigare i det kunskapsintensiva och komplexa samhälle vi lever i. Folkbildningen förser inte individer med enbart formell kompetens, utan ger också insikt och träning i demokratiskt tänkande och solidariskt ansvarstagande. I grunden innebär det att skapa jämlika förutsättningar och alternativa utbildnings- och bildningsvägar. För att man i Västra Götaland ska kunna ta tillvara invånarnas resurser och förmågor måste det finnas insikt och förståelse hos såväl anställda som fack och arbetsgivare om betydelsen av det livslånga lärandet och dess koppling till konkurrenskraft, lönsamhet, tillväxt och möjlighet till personlig utveckling.

För att vi fortsatt ska kunna vara en ledande kunskapsnation måste fokus på det livslånga lärandet stärkas. Arbetet måste ske i samverkan med arbetsmarknadens parter och samtliga lärosäten. Därför måste vi i Västra Götalandsregionen skapa bra utbildningsplatser, binda samman arbetsmarknadsregionerna och göra insatser för att ta tillvara hela den kompetens som finns i Västra Götaland. Regionala yrkesvux och yrkesutbildningar ska erbjuda ett brett utbud av utbildningar som motsvarar de behov som finns i de olika regiondelarna. Fortsatta satsningar på utveckling av naturbruksskolor i regionen skapar förutsättningar för att tillgodose de gröna näringarnas behov av arbetskraft, och stärka forsknings- och innovationsverksamheterna i samarbete med Lantbruksuniversitetet.

Folkbildningen bidrar med ett tillskott av mångfald, demokratiträning och ökat kulturdeltagande som andra aktörer oftast saknar. Att stärka folkbildningen är att stärka det demokratiska samhället. Att erbjuda alternativ till det reguljära utbildningsväsendet kan attrahera nya grupper som inte finner det reguljära utbildningsväsendet relevant. Regionen ska arbeta för jämlika villkor för folkhögskolorna, oavsett huvudman. Folkbildningsverksamheten har framöver också en central roll för kompetensförsörjningen i stort och behöver ha en mer aktiv roll i regionens arbete med fullföljda studier. Vi vill därför förstärka regionens insatser för utveckling av samtliga folkhögskolors arbete med både fullföljda studier och arbetsmarknadsintroduktion med 10 mnkr från 2022.

Fortsatt fokus på utveckling av regionala yrkesvux ger regionens invånare fler vägar till arbete och självförsörjning.

Västra Götalandsregionen ska även stödja initiativ till att delregionala kompetenscentrum för bland annat distansutbildningar inom både yrkeshögskola och högskola/universitet kan etableras i samarbete med intresserade kommunalförbund. Här ger digitaliseringen vidgade möjligheter som ska nyttjas. Detta är framför allt ett viktigt alternativ för dem som har svårt att klara pendling mellan hem och studier. Orsaken kan vara familjesituation eller önskemål att kombinera arbete med studier. Att dessutom få många med låg utbildning att ta steget vidare till fortsatta studier är en viktig insats för den delen av arbetskraften som riskerar halka efter.

Mål:

- Ett förstärkt fokus på kompetensutveckling och omskolning genom samverkan internt och externt
- Fortsätta utveckla jämlika villkor för samtliga folkhögskolor oavsett huvudman

Uppdrag:

- Förutsättningar för fler preparandkurser på folkhögskolor ska utredas

Rättvis klimatomställning och klimatanpassning

Det finns inget större hot mot mänskligheten än vår oförmåga att stoppa de drastiska miljö- och klimatförändringarna. Utmaningarna är globala, och internationella överenskommelser vägleder arbetet för att infria dem. Det är ett gemensamt ansvar för alla att lämna en bättre jord till kommande generationer. För att möta miljö- och klimatutmaningar måste vi vara beredda på förändringar och anpassningar av vårt sätt att producera och konsumera varor och tjänster. Det är genom politisk handlingskraft och genom ett nära samarbete med parterna på arbetsmarknaden som en rättvis klimatomställning kan genomföras. Detta innebär mer konkret att den som orsakat mest negativ påverkan också bidrar mest till återställandet.

Västra Götalandsregionen ska fortsätta ta sitt ansvar och aktivt verka för att minska sin negativa miljöpåverkan. De nationella och regionala miljömålen ska vara vägledande för insatser inom olika områden. Regionen ska vara en pådrivande aktör i arbetet, även om vi inte har full rådighet över samtliga mål.

Klimatförändringarna ställer stora krav på att samhällena genomgår en klimatsomställning för att minimera den globala uppvärmningen. Samtidigt måste vi också se att en klimatanpassning är nödvändig för att stå bättre rustad för de klimatförändringar vi redan idag ser. Regionen ska aktivt integrera arbetet med klimatanpassning i samband med investeringsplanering.

För att minska Västra Götalands klimatavtryck ska insatser ske för att stimulera till en hållbar konsumtion och övergång till en cirkulär ekonomi. En av de viktigaste omställningarna för att hantera klimatkrisen är att ge fler människor möjlighet att leva miljövänligt och klimatneutralt. Omställningen mot ett hållbart samhälle är en utmaning för att säkra hälsa, jobb, god miljö och social trygghet även för framtida generationer, och här behöver Västra Götalandsregionens arbete stärkas.

Målet om en långsiktigt hållbar utveckling ska vara utgångspunkten för alla beslut.

Regionen har under många år framgångsrikt arbetat strategiskt med omställningsarbetet inom den egna verksamheten och i samarbete med länets kommuner. Arbetet med länets kommuner inom ramen för klimatlöftet ska vara högt prioriterat. Det är även viktigt att tillsammans med kommunerna följa upp dessa klimatlöften, samt arbeta för att företag som antagit klimatstrategin på samma sätt gör konkreta åtaganden. Takten i arbetet med Klimat 2030 Västra Götaland ställer om behöver därför öka ytterligare. Regionen ska i samarbete med kommuner, länsstyrelsen och andra intressenter vara pådrivande i miljö- och klimatarbetet inom territoriet. Upprättande av en årlig koldioxidbudget är ett progressivt sätt att arbeta med de internationella målen fram till 2040. Budgeten ska ses som ett väsentligt verktyg för att regionen, kommunerna, företag och organisationer ska kunna identifiera vilka ytterligare åtgärder som behöver sättas in för att nå målet om fossiloberoende 2030.

Inom industrin pågår en omfattande omställning. De statliga insatserna inom ramen för bl.a. Klimatklivet utgör viktiga pusselbitar i omställningen i Västra Götaland.

Både klimatomställningen och klimatanpassningen måste ske utifrån ett rättvisetänkande. De skiftande geografiska förutsättningarna måste också beaktas i klimatarbetet. Det är viktigt att såväl privatpersoner som samhällsaktörer tar sin del av ansvaret och bidrar till klimatarbetet.

Att utveckla våra kustområden till Europas ledande maritima områden med sikte på innovation och miljöanpassad och hållbar utveckling ska fortsätta. God havsförvaltning, maritima operationer och teknologier, marina livsmedel, maritim turism, marin energi, marin bioteknik ska även i fortsättningen utgöra utgångspunkter för det fortsatta arbetet. Västra Götalandsregionen ska också aktivt bidra till att hitta lösningar på det allt mer växande problemet med nedskräpning och plast i havet.

Föregångare i egna verksamheter

Regionen ska gå före på miljöområdet. Vi ska ta ett stort ansvar för miljöproblemen och bidra till att utveckla framtidens klimatlösningar. Regionen ska aktivt driva miljöfrågorna i den egna verksamheten. Det

innebär att verksamheterna ska bedrivas resurseffektivt med fokus på att minska sin miljöpåverkan. Klimatväxlingsprogrammet ska stödja hållbara resanden och bidra till omställning av flyget till förnybara bränslen.

Västra götalsregionen ska stödja utveckling av nya gröna och klimatsmarta teknologier och innovationer. Detta kan bland annat ske genom att skapa möjligheter till test och demonstration som banar väg för utveckling av nya produkter och tjänster.

Regionens Science Parks stödjer utgör viktiga nav för dynamisk utveckling runt om i regionen och bör ha stärkt fokus på klimat- och miljöfrågor.

Utveckling av hållbara städer, och även större fokusering kring målområdena Begränsad miljöpåverkan, Giftfri miljö, Hav i balans och Levande kust och skärgård behövs för att flytta fram positionerna. Likaså forskning och utveckling av förnybar energi, energieffektivisering och klimatneutrala transporter oavsett om det avser flyg, sjöfart eller vägtransporter. Etablering av ett centrum för utveckling av fossilfria drivmedel stärker denna utveckling ytterligare. Här är utveckling av biobaserade flygbränslen ett viktigt utvecklingsområde, inom vilket vi vill se att regionen tar initiativ för att stärka omställningen inom flyget. Regionen kan genom aktiva insatser skapa förutsättningar för ett brett samarbete mellan offentliga aktörer, näringslivet och akademien inom detta område. Fortsatta satsningar på fossilfria och förnyelsebara energislag såsom el, biogas (även flytande) och biobränslen, solkraft och vindkraft behövs för att ställa om samhället i en hållbar inriktning.

Botaniska trädgården i Göteborg bedriver forskning av god internationell klass inom biologisk mångfald och klimat. Verksamheten är en viktig del i miljöarbetet inom Västra Götalandsregionen. Den är också en viktig resurs i arbetet med att öka barn och ungdomars kunskaper om och intresse för växters betydelse för miljön, och erbjuder möjlighet till rehabilitering och därmed bidra till människors välbefinnande. Trädgårdens unika verksamhet ska tas väl tillvara, och ges fortsatt goda utvecklingsmöjligheter. De planerade investeringarna i bland annat ett nytt växthus och fortsatta satsningar på förbättrad arbetsmiljö och tillgänglighet är fortsatt viktiga utvecklingsområden.

Mål:

- Västra Götalandsregionen ska vara föregångare i omställningen till ett hållbart samhälle
- Konsumtionen av fossilfria energislag ska fortsätta öka i syfte att nå klimatmålen senast 2045
- Arbetet med *Klimat 2030 Västra Götaland ställer om* och klimatlöftet ska fokuseras. Koldioxidbudgeten ska konkretiseras och ge vägledning i arbetet.

Uppdrag:

- Västra götalsregionen ska aktivt följa upp miljömålen i verksamheterna. Upphandlingen ska användas som ett aktivt verktyg i arbetet.
- Västra Götalandsregionen ska ha ett strukturerat arbete med klimatanpassning i sina verksamheter
- Följa upp arbetet med utveckling av metoder för omhändertagande av skräp i havet, och fortsatta satsningar för renare hav och sjöar
- Stödja test- och demonstrationsverksamhet
- Etablera ett centrum för utveckling av fossilfria drivmedel för att påskynda omställningen av transportsektorn

Infrastruktur för en rundare region

Resenärer ska kunna lita på att tågen går i tid och ankommer i tid. För att öka punktligheten och öka turtätheten behövs statliga satsningar på underhåll och investeringar av infrastruktur. Investeringar i infrastrukturen som främjar en rundare region förstörar och förbättrar regionens arbetsmarknad.

Infrastruktur- och kollektivtrafikplanering förutsätter i många fall en samordning av den fysiska planeringen tillsammans med kommunerna. Regionen bör fortsatt vara en viktig resurs i samarbetet. Här behöver utveckling och utbyggnad av laddinfrastruktur särskilt uppmärksammas och samordnas.

Mycket av infrastrukturen i Västra Götaland är i behov av upprustning och reinvesteringar på olika sätt. Såväl sjöfart, järnväg som vägar, men det behöver också satsas på infrastruktur för cykel och fortsatt utbyggnad av kollektivtrafiken. Infrastrukturen behöver byggas ut och vara väl underhållen för att få till stånd ett robust system med minimal sårbarhet för trafikstörningar. Regionen ska vara drivande för att fler infrastruktursatsningar tas med i den nationella planen och staten bidrar till att binda samman Västra Götaland med övriga Europa genom snabba och robusta förbindelser. Att tillhandahålla snabba korridorer för transport av både människor och gods är en förutsättning för hållbar utveckling och tillväxt.

Stödja teknisk utveckling

Den tekniska utvecklingen går fort, så väl inom områden som elektrifiering, autonoma fordon men också i fråga om digitalisering och AI. Här gäller det att även bidra till utveckling av olika mobilitetstjänster. Västra Götalandsregionen ska vara en självklar aktör som stödjer och följer denna utveckling, och agera pilot för nya idéer och utvecklingsprojekt inom denna tekniska utveckling. Den nationella infrastrukturplaneringen behöver också beakta den accelererande utvecklingen av elektrifiering av trafiken och beakta behovet av laddstationer i framtiden. Överföringskapaciteten i ledningsnäten samt stabiliteten och tillgången till hållbara och konkurrenskraftiga elpriser behöver säkerställas för att det snabba tekniskskiftet i näringslivet och i samhället inte ska möta oväntade hinder. Västsverige ska ta en tätposition som ett viktigt nav för utveckling och produktion av vägtax och andra förnyelsebara drivmedel.

Regionen ska stödja utvecklingen och implementering av ny teknik i Västra Götaland. Där är gods- och persontransporter viktiga ur nya tekniska utvecklingsperspektiv. Genom att stimulera utveckling av digitala mobilitetstjänster och trafikplattformar kan ytterligare steg mot ökat kollektivt resande tas. Med effektiva och samordnade lösningar för godstrafiken kan utveckling av transporter bidra till en omställning till klimatsmarta trafiklösningar. Utbyggnad av laddinfrastruktur för lätta och tunga fordon ska stödjas.

Investeringar för framtiden

Rätt investeringar bygger Västra Götaland starkt och hållbart för framtiden. De statliga satsningarna på underhåll av infrastruktur måste öka i Västra Götaland då investeringsbehoven är omfattande. Vi vill se satsningar som främjar en rundare region. Vi behöver även förbättra infrastrukturen med kringliggande regioner och länder. I somras beslutade regeringen om ett första steg för att ta fram en ny infrastrukturplan. Utgångspunkten är att klara klimatomställningen, hålla ihop landet och bygga ett starkt samhälle. För första gången får Trafikverket i uppdrag att också titta på socioekonomiska utmaningar och jämställdhet. Utifrån underlaget kommer regeringen lägga en infrastrukturproposition.

Västra Götalandsregionen behöver tala med en stark och tydlig röst om behovet av investeringar i höghastighetsbanor för att knyta ihop våra två största städer, Göteborg och Borås. Detta är en viktig satsning för utvecklingen i hela Västra Götaland. Västra Stambanans planerade investeringar ska skapa bättre trafikflöden, likaså investeringar i nya slussar i Trollhättan. Vi behöver också sammankoppla Oslo-Göteborg-Malmö-Köpenhamn-Hamburg, så kallat Missing link, för att skapa en innovativ och förstörad arbetsmarknad och korridor för utveckling av gröna jobb och innovationer.

Vi måste skapa en bra grund för infrastrukturen i Västra Götaland där sjöfart, väg, järnväg, flyg och telekommunikation utvecklas och kompletterar varandra. Här kan regionen vara en viktig aktör i samarbetet mellan de olika näringsgrenarna och akademien i utvecklingen mot nya lösningar. Vi behöver optimera användning av den infrastruktur vi har idag och ta vara på utvecklingspotentialen. Våra regionala flygplatser ska kunna användas som testarenor vid utvecklandet av förnybart drivmedel till flyg.

I den regionala transportinfrastrukturplanen pekas viktiga prioriteringar ut som ska främja och stödja en fortsatt hållbar regional utveckling. Det syftar till att såväl vardagsresor som arbets- och studiependling, samt godstransporter ska fungera och utvecklas vilket är viktigt för att nå hög sysselsättning och en ökad andel kvalificerad tjänste-, och industriproduktion. Därför är det viktigt att regionen har ett målinriktat arbete för att kunna ta hem de prioriteringar som pekats ut. Det gäller även arbetet med att nå målen i trafikförsörjningsprogrammet. Detta förutsätter att det eftersatta statliga investeringsbehovet åtgärdas. Regional medfinansiering får ske med stor restriktivitet och om det tillför särskilt mervärde för regionens invånare.

Mål:

- Trafikförsörjningsprogrammets mål och den regionala transportinfrastrukturplanen ska prioriteras
- Investeringar av nationellt intresse ska bekostas av staten
- Genomföra infrastrukturplanen inom bestämda tidsramar

Uppdrag:

- Västra Götalandsregionen ska ta fram en tydlig prioritering för regionala järnvägssatsningar som både tillgodoser stadens och landsbygdens behov

Smittsäker, inkluderande och klimatneutral nystart för kollektivtrafiken

Kollektivtrafiken behöver en nystart efter att Folkhälsomyndigheten släppt på restriktionerna. Det kraftigt minskat resande har genererat stora ekonomiska underskott för den samlande kollektivtrafiken i Västra Götaland. Utmaningen är att få tillbaka alla de resenärer som valt annat resande. Vi vill att resenärerna ska återfå förtroende om att en resa med kollektivtrafiken är smittsäker, trygg och klimatneutral. Nystarten kommer också handla om att få fler invånare att välja andra alternativ, som ex cykel, i stället för bil. Det bredare synsättet på hållbart resande hade påbörjats innan pandemin men behöver nystartas under 2022.

Västra Götaland är en växande och omtyckt region, både att bo, studera och arbeta i. För att livet i Västra Götaland ska fungera krävs en robust och effektiv infrastruktur och kollektivtrafik. Regionens satsningar ska leda till att fler kan välja kollektivtrafiken som första alternativ. Om det blir större ekonomiska neddragningarna för kollektivtrafiken prioriterar vi främst resa till arbete, studier och möjlighet att kunna ta sig till samhällsviktiga funktioner. Samtidigt behöver kollektivtrafiken arbeta vidare med att minska trängseln, för att resenärerna ska känna sig trygga, på flera av de linjelagda stråken.

En viktig del i en återstart av kollektivtrafiken är att kraftigt öka andelen som betalar för sin resa. Det kan uppnås genom ett fortsatt arbete för att förenkla biljettinköp och göra det lätt att göra rätt. Viktigt är också att ytterligare kraftigt utöka antalet biljettkontroller som genomförs. Kontroller ska utföras i hela trafiksystemet och genomföras i god dialog med och bra bemötande till resenärerna.

Ökad trygghet för resenärer och personal

I kollektivtrafiken är snabba och flexibla byten en del av resan. Men vissa knutpunkter och hållplatser känns för många otrygga. Därför måste trygghetsaspekten finnas med i trafikplaneringen. Vi har också sett en oroande utveckling med hot, våld och annan brottslighet som både drabbar resenärer och personal.

Socialdemokraterna i Västra Götaland vill som ett led i en nystart av kollektivtrafiken göra en kraftsamling för ökad trygghet. För att nå en hållbar trygghet är det viktigt att inte enbart arbeta med fler vakter, utan en mängd olika aktörer måste samordna sina insatser. Exempelvis kommuner, polisen och civilsamhället.

För att fler ska åka kollektivt även i de mindre orterna och på landsbygden behöver den vara tillgänglig. Därför ser vi positivt på försök med byabussar, mobilitetsprojekt samt även anropstyrd trafik, som Närtrafik. För att behålla och locka till oss fler resenärer vill vi vara varsamma med indragningar av linjer

I dialog med kommunalförbunden och kommunerna vill vi utreda möjligheten med flexibel skolstart för framförallt gymnasieelever. Om kollektivtrafiken kan få ner antalet fordon under peaktiderna som ligger vid skolornas start och avslut gör vi resenärerna en god tjänst och dämpar kollektivtrafikens kostnader.

Fritidskort, sommarlovskort och seniorkort

Vi vill att fler väljer tåg, spårvagn, buss, eller cykel. För att det ska vara möjligt måste kollektivtrafiken vara ett rimligt alternativ, inte minst ekonomiskt. Seniorer och unga är ofta grupper som erbjuds kommunalt subventionerade resandekort. Att dessa erbjudanden är fortsatt attraktiva rent kostnadsmässigt och enkla för kommunerna är en viktig åtgärd. Därför vill vi att regionens kommuner ska erbjudas att göra tillköp i en, två eller i alla tre zonerna, A, B och C, för exempelvis fritidskort/sommarlovskort.

Mål:

- Trafikförsörjningsprogrammet är grunden vid nystarten av kollektivtrafiken
- Kollektivtrafiken ska vara prisvänlig, tillgänglig, trygg och upplevas rättvis
- Kollektivtrafiken ska fortsätta sträva efter jämlikhet

Uppdrag:

- Införa en seniorbiljett, med en låg årlig kostnad, för alla över 70 år som gäller över alla tre zonerna.
- Närtrafik ska finnas 7 dagar i veckan i alla länets kommuner.
- Förstärkningstrafik på linjer med stor trängsel.
- Tillsammans med kommunerna och den idéburna sektorn arbeta för tryggare pendlingsnav och stationer runt om i länet.
- Tillsammans med kommunalförbunden och kommunerna, utreda flexibel skolstart för gymnasieelever i länet.

Stöd- och serviceverksamheter

Regionservice

Servicesamfundens uppdrag är att med hög kvalitet och god effektivitet stödja regionens verksamheter. En effektiv intern serviceverksamhet har stor betydelse för Västra Götalandsregionens förmåga att klara uppdragen inom hälso- och sjukvård och regionutveckling.

Hälso- och sjukvården står inför stora förändringar vilket innebär att regionens kringresurser också måste vara beredda på förändring. Genom ökad samverkan med serviceverksamheter i andra offentliga verksamheter kan Regionservice skapa bättre förutsättningar att möta framtidens utmaningar och att frigöra medel till kärnverksamheten.

Regionservice kan service och är en stor leverantör för all form av stöd inom regionens verksamheter så som städ, vaktmästeri, måltidsverksamhet och materialförsörjning. Men i regionens stora omfattning inom olika verksamheter så finns ingen enhetlig hantering av alla dessa tjänster. Ett stort arbete framöver är att samordna utbudet för att på så vis dra nytta av regionens storlek. Därför måste arbetet med att implementera logistik och materialförsörjning samt uppgiftsväxling finansieras och genomsyra regionens verksamheter.

Medarbetarna inom samtliga stöd- och serviceverksamheter ska ges möjligheter till kompetensutveckling och fortbildning. Därför krävs särskilda satsningar för kompetensutveckling på samma sätt som idag finns för undersköterskor.

Mål:

- Genom ett samlat ansvar för samordning, produktion och leverans av serviceverksamhet inom Västra Götalandsregionen ska förutsättningar skapas för att frigöra resurser till kärnverksamheten
- Regionservice ska ta initiativ till ökad samverkan med andra offentliga parter.

Västfastigheter

Fastighetsnämnden har som huvuduppgift att se till att Västra Götalandsregionens verksamheter kan bedrivas i ändamålsenliga lokaler, anpassade till verksamheternas behov och deras krav på säkerhet och funktion. De lokaler som regionen bedriver verksamhet i ska uppfylla kraven på god tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Fastighetsnämnden ska bedriva effektiv fastighetsförvaltning för att begränsa hyreskostnaderna.

Arbetet med energieffektivisering och minskad energiförbrukning ska fortsätta. Vid planering och genomförande av ny-, om- och tillbyggnation ska klimatförändringarnas effekter på verksamheter aktivt beaktas och tas med i beslutsunderlagen. Fastighetsnämnden ska genom sin verksamhet främja så kallade "vita jobb" genom hela entreprenörskedjan.

Mål:

- Att med kunskap om kundernas behov aktivt stödja regionens verksamheter med ändamålsenliga lokaler, god miljö och service samt förvalta och utveckla regionens fastigheter
- Att vid projektering och genomförande av fastighetsinvesteringar särskilt beakta klimatförändringarnas konsekvenser för verksamhet, personal och patienter/brukare

En omstart för kulturen

Den globala pandemin har påverkat hela samhället. Nedstängning och social distansering har inneburit att kulturen fått hitta nya former och utveckla metoder för att nå invånarna i Västra Götaland. Men många kulturutövare har haft det väldigt tufft under pandemin både stora kulturinstitutioner till små frilansande kulturarbetare. När samhället åter öppnat upp måste vi få till en omstart för kulturen. För att klara det måste samarbetet med näringsliv, civilsamhället och Västra Götalandsregionen stärkas.

Ett ökat samarbete är nödvändigt för att utveckla kulturen och öka tillgängligheten. Tillsammans kan vi sätta krav på att jämlikhet och jämställdhet genomsyrar alla kulturverksamheter.

En stor del av det kulturella arbetet i Västra Götalandsregionen genomförs av många frilansande kulturutövare. De befolkar våra scener och fyller dem med innehåll. I pandemins spår har vi sett att de är väldigt sårbara när uppdragen plötsligt försvinner och samtidigt har de inte kunnat ta del av de olika näringsstöd som funnits.

En tillgänglig kultur

Socialdemokraternas kultursyn utgår från alla människors lika värde. Den svenska modellen bygger på att du, oavsett din bakgrund, ska kunna förverkliga dina drömmar och nå din fulla potential. Alla måste kunna ta del av och själv få möjlighet att skapa kultur för att leva ett gott och meningsfullt liv. Därför måste kulturen vara tillgänglig för alla. Det handlar om allas rätt till respekt, om rätten att få delta och höra till, om allas rätt till orden, till bildning och skapande.

Kulturpolitiken har en både samhällsbyggande och samhällsförändrande roll. Kultur bidrar till att skapa sammanhållning och utveckla gemensamma förhållningssätt. Gemensamma kulturupplevelser som musik och dans kan bygga broar även när det saknas gemensamt språk. Idag finns det stora skillnader i Västra Götaland i fråga om invånarnas deltagande i kultur-, idrotts-, och föreningsverksamhet.

Socialdemokraterna vill att Västra Götalandsregionen ska bidra till att utjämna skillnader genom att ta ett större ansvar för kulturen och de kreativa näringarnas roll.

Barn och ungas rätt att ta del av konst och kultur, och att uttrycka sig i konstnärlig form är för oss viktigt och högt prioriterat. Därför vill vi fortsätta arbeta för att öka barn och ungas möjligheter att kunna ta del av en konst och kultur i världsklass.

En fri kultur

Kulturen har ett egenvärde. Detta egenvärde kommer först. Den konstnärliga friheten är en förutsättning för den kreativa processen och för att skapa konst och kultur av hög kvalitet. Att garantera denna frihet är politikens viktigaste uppgift. Kulturpolitiken styr, annars skulle den inte finnas. Den styr med demokratiska beslut och offentliga medel mot övergripande mål som kulturell jämlikhet och jämställdhet, ökad tillgänglighet och allas rätt och möjlighet att delta i och ta del av kultur. Men när det gäller konstens och kulturens innehåll ska politiken hålla sig på armslängdsavstånd.

En socialdemokratisk kulturpolitik har yttrandefriheten som utgångspunkt. I länder där friheten inskränks är det första angreppet nästan undantagslöst riktat mot kulturens frihet, mot konstnärlig verksamhet och journalistik. Även i Sverige har vi det senaste året blivit uppmärksammade på att det finns organisationer som får stöd från det offentliga Sverige inte stödjer en demokratisk värdegrund.

En levande kulturregion

För att vara en levande kulturregion måste den vara angelägen och möjlig att nå. Genom att stärka studieförbundens och folkhögskolornas uppdrag kan vi enklare nå det målet. Civilsamhället är en viktig grundbult i det demokratiska samhället, och måste ges goda förutsättningar för sin verksamhet.

Kulturarvet utgörs av vad tidigare generationer skapat och hur vi i dag uppfattar, tolkar och för det vidare. Genom kunskap om historien och vårt gemensamma kulturarv stärks förståelsen för människors identitet.

Runt om i världen lever konstnärer, journalister och övriga opinionspåverkare farligt för att de utövar sin konst och rätt att yttra sin åsikt. Västra Götalandsregionen ska verka för att ta emot en fristadskonstnär i egen regi och verka för fler kommuner kan ta steget att ta emot en fristadskonstnär.

Västsverige har länge varit oerhört framgångsrik inom filmproduktion. För att klara av att bibehålla den starka ställning som vi haft och där Film i Väst är en stark motor måste vi klara av kompetensförsörjning inom alla yrkesområden inom filmproduktion. En annan stor utmaning framåt är att anpassa sig till brukarnas nya sätt att konsumera film.

Västra Götalandsregionen är den ledande kulturregionen i landet. Genom institutionerna Film i Väst, Göteborgssymfonikerna, Regionteater väst och Göteborgsoperan har Västsverige fått nationell uppmärksamhet och internationell lyskraft. Dessa har haft stora utmaningar att ta sig igenom årets coronapandemi. Vi vill fortsätta satsa på dessa verksamheter genom utvecklingsinsatser så att de kan gå stärkta ur coronapandemins tider. Institutionerna har också en viktig roll i att göra sin verksamhet synlig och tillgänglig i hela Västra Götaland. Genom tydliga mål och uppdrag till bolagen stärker vi våra institutioners arbete.

I Västra Götaland finns flera museer, varav ett antal av stort nationellt intresse. Vi vill se dessa som noder inom sitt område med nationellt uppdrag. Genom att bygga vidare på det kulturella arvet av design kan Västsverige stärka framtidens design.

Mål:

- Barn- och ungdomskulturen ska utvecklas
- Arbeta upp ett stöd för frilansande kulturarbetare

Uppdrag:

- Utveckla regionens kulturinstitutioner till att nå fler människor
- Stötta fler att bli Fristadskommuner
- Säkra kompetensförsörjning inom filmindustrin

Ledning och styrning

Att leda och styra en komplex organisation förutsätter att ledningen och medarbetarna vet vad uppgiften är och åt vilket håll de ska sträva. Vi ser i dagsläget en övergång från ”New public management” till ”Tillitsstyrning” på många områden i samhället och vi ser att det även är vägen framåt för styrning av Västra Götalandsregionen.

Tillitsdelegationen definierar tillitsbaserad styrning som:

”Tillitsbaserad styrning och ledning är styrning, kultur och arbetsätt med fokus på verksamhetens syfte och brukarens behov, där varje beslutsnivå aktivt verkar för att stimulera samverkan och helhetsperspektiv, bygga tillitsfulla relationer samt säkerställa förmåga, integritet och hjälpsvillighet.”

Det pågår just nu ett arbete mellan partierna för att se över den politiska organisationen inför mandatperioden 2023 – 2026. Vi vill inte förekomma detta uppdrag men är övertygade om att någon form av tillitsbaserad styrning är lämpligast för regionen.

Fokus i samtliga verksamheter ska vara att skapa värde för invånarna i Västra Götaland.

En viktig del av en fungerade styrnings- och ledningssystem är också en modern informationsteknik som underlättar, inte belastar, det dagliga arbetet. Digitaliseringens möjligheter till effektivisering ska nyttjas bättre i verksamheten.

Ledningens engagemang och medarbetarnas delaktighet i verksamhetens planering och genomförande måste ständigt utvecklas. Samtliga medarbetare och chefer ska känna förtroenhet med organisationens värdegrund och de mål som styr verksamheten. Kunskap om arbetsmiljöansvaret ska stärkas hos chefer och i ledningsorganisationen.

Som arbetsgivare måste regionen förtydliga regelverket kring och skärpa uppföljningen av bisysslor i hela organisationen. Samtidigt som regionen måste värdesätta lojala och engagerade medarbetare får ingen tvekan råda om att illojal konkurrens inte får förekomma i organisationen.

Inom regionen (och även utanför) så finns många goda exempel på framgångsrik verksamhet. Dessa måste bättre tas tillvara och lyckade processer, arbetsmetoder och verksamhetsutveckling ska tas tillvara inom övriga verksamheter. Detta ska ske enligt ”Best practice”, en metod som är framgångsrik ska användas på övriga liknande verksamheter om det inte går att bevisa att det inte är applicerbart. För att detta ska fungera så måste det skapas förutsättningar för verksamhetsnära och kvalitetsdriven verksamhetsutveckling. Standardisering av processer ska vara utgångspunkten för utvecklings-, förbättrings- och förändringsarbetet.

Medarbetare och förtroendevalda ska känna trygghet i att kunna slå larm om oegentligheter i organisationen under anonymitetsskydd. En struktur som underlättar det ska skapas genom en så kallad whistleblower-funktion.

Delar av den regionala verksamheten bedrivs på en konkurrensutsatt marknad. Regionen ska utveckla en strategi för sin marknadsnärvaro och position. Ambitionen ska vara att bibehålla och stärka den egna ställningen på marknaden och agera som en koncern gentemot konkurrenterna.

Mål:

- Större fokus på medborgare – innebär att styrningen ska fokusera på att säkerställa kvaliteten i leverans till medborgare i verksamhetens uppdrag
- Öka medarbetarens frihet och eget ansvar – styrmodellen ska skapa möjlighet för medarbetare att tänka nytt och ta ansvar för att fatta egna beslut för förbättring
- Förbättra systemsyn för samverkan – modellen ska öka den sammanhållna styrningen i organisationen genom att titta på helhetsperspektivet för de professioner som behöver samarbeta i tjänsteleverans till kund
- Regionstyrelsen i sin roll som ägare utformar tydligare regler för och uppföljning av bisysslor i hela organisationen
- Regionens roll på nationella och internationella arenor ska stärkas
- Dialogen med kommunerna ska vitaliseras och utvecklas för att stärka ”kommunernas region”

Uppdrag:

- Förenkla målstyrningen
- Säkerställ kravet på kollektivavtal och sociala kriterier vid upphandling
- Utveckla den politiska styrningen genom bättre dialog med verksamheterna
- Beakta barn- och jämställdhetsperspektivet vid utveckling av styrmodell
- Det regionövergripande utvecklingsarbetet ska stärkas
- Inför standardiserade processer enligt ”Best practice”, avsteg är endast i undantagsfall tillåtna
- Inför en s.k. whistleblower-funktion i regionen

Övriga verksamheter

Inom ramen för denna budget finansieras också regionfullmäktiges egen verksamhet, revisorskollegiet, patientnämnderna och arkivnämnden (gemensam nämnd med Göteborgs kommun).

Ekonomi

Coronapandemin har påverkat ekonomin i hela världen så också i Sverige och i Västra Götaland. Tack vare en handlingskraftig socialdemokratisk ledd regering så har ekonomin för regionen räddats av statsbidrag av aldrig tidigare skådad storlek. För 2020 så blev resultatet ett överskott på 1,8 miljarder kronor. Även för 2021 pekar prognoserna på ett stort överskott för regionen tack vare fortsatt stora statsbidrag.

Men det är viktigt med en fortsatt ansvarsfull politik med god ekonomisk hushållning som ledstjärna. Regionen kommer under kommande år att stå inför stora utmaningar. De långa köerna, som fanns innan pandemin men som blivit längre, måste kortas. Kostnadsutvecklingen måste hållas under kontroll, verksamhetens resultat och vårdgarantinivåerna upprätthållas och den egna produktionen öka. Dessa utmaningar ställer krav på handlings- och genomförandekraft. Det ställer också krav på beslutsamhet att göra de nödvändiga prioriteringar som behövs för att leva upp till invånarnas högt ställda krav på god, säker och kvalitativ regional service. Den ekonomiska politiken måste präglas av kontinuitet och förutsägbarhet, men även strävan efter ökad produktivitet. Genom ständiga förbättringar och effektiviseringar i vardagen behöver mer resurser frigöras. Ledningsorganisationen har ett särskilt stort ansvar för att fullfölja denna inriktning och tillämpa ett engagerat och närvarande ledarskap.

En budget är alltid en kvalificerad gissning om framtiden men under hela pandemin har den varit mer osäker än någonsin. Det är viktigt att regionen har beredskap för framtiden. Vi vet i dagsläget inte hur pandemin kommer att utveckla sig men förhoppningen är att vaccinationerna kommer att göra att vi ser ljuset i slutet av tunneln. Men det finns fortfarande många frågor så det är möjligt att det behövs justeringar i regionens budget under det kommande året.

Finansiella mål

- Nettokostnaderna ska inte överstiga summan av skatteintäkter och generella statsbidrag
- Det egna kapitalet ska som lägst uppgå till 3 000 mnkr
- Västra Götalandsregionen ska ha god betalningsberedskap genom snabb tillgång till likvida medel i enlighet med finanspolicens fastställda ramar
- Västra Götalandsregionen ska bibehålla nuvarande kreditrating AAA

Skattesatsen

Skattesatsen föreslås oförändrad till 11 kr och 48 öre per skattekrona för planperioden 2022–2024.

Med en skattesats på 11 kronor och 48 öre bedöms skatteintäkter och generella statsbidrag uppgå till:

Mnkr	2022	2023	2024
Skatteintäkter	48 833	50 447	51 973
Kommunalekonomisk utjämning	6 326	5 950	5 952
Summa statsbidrag	6 289	5 731	5 846
SUMMA	61 448	62 127	63 770

Utveckling av skatteunderlag och skatteintäkter

SKR:s prognos för skatteunderlagsutvecklingen under perioden 2021 till 2024 framgår av tabellen nedan (april 2021):

2021	2022	2023	2024
3,2 %	4,2 %	3,3 %	3,1 %

Effektivitetskrav

Budgetförslaget ställer inga generella effektiviseringskrav. Verksamheterna har dock i praktiken att beakta kostnadsutveckling, befolkningsökning samt det ökade behovet. Detta ställer särskilda krav på fortsatt produktivitetökning och vardagseffektiviseringar.

Resursfördelningsmodellen

Vi har använt följande fördelningsnycklar för fördelning av regionbidrag till hälso- och sjukvårdsnämnderna:

Göteborgs hälso- och sjukvårdsnämnd	32,709 %
Norra hälso- och sjukvårdsnämnden	16,823 %
Södra hälso- och sjukvårdsnämnden	13,336 %
Västra hälso- och sjukvårdsnämnden	20,861 %
Östra hälso- och sjukvårdsnämnden	16,272 %

Löne- och prisutveckling³

Bedömning av utvecklingen av priser, löner och andra kostnader utgår från den prognos som Sveriges Kommuner och Regioner redovisat i februari 2021. Enligt prognosen gäller följande prisindex under perioden:

	2021	2022	2023	2024
LPIK inkl. läkemedel	2,7 %	2,1 %	1,4 %	2,8 %
LPIK exkl. läkemedel	3,2 %	2,5 %	1,7 %	3,3 %

Vi har för budget 2022 valt att ge styrelser och nämnder inom hälso- och sjukvården en uppräknings med 2,1 %. Dessutom har vi kompenserat för att tidigare under mandatperioden av regionfullmäktige antagna budgetar inte har gett full kompensation enligt LPIK inkl. läkemedel utan istället gett en uppräknings varje år på 2,0 %. Uppräknings, om regionen valt att följa SKRs rekommendation, skulle ha varit denna under mandatperioden:

	2022	2023	2024
Uppräkning, %	2,40	2,60	2,40

³ För andra år under planperioden tillämpas schablonindexet enligt budgetunderlaget. Skälen är att det finns en rad oklarheter i utvecklingen framöver vad gäller skatteintäkter, kostnadsutvecklingen samt andra påverkansfaktorer. Inför budget 2023 kommer ny prövning att ske. Ambitionen är att även kommande år följa SKR:s index.

Totalt rör det sig om nästan 600 mnkr som Hälso- och sjukvården har underkompenserats med. Därför har vi för år 2022 valt att göra en uppräknig med 3,5 % för att räkna in denna kompensation. Övriga verksamheter erhåller en uppräknig av index med 2,0 %.

Ramförändringar – tillskott, avdrag och finansiering

Nedan redogörs för de ramförändringar eller andra justeringar som gäller för nämnder och styrelser.

Regionfullmäktige

Inga ramförändringar föreslås.

Regionstyrelsen

Förvaltningen underlag visar på en fortsatt ökning av administration. För att stärka basverksamheten måste denna utveckling stävjas. Vi har dock valt att för budget 2022 inte lägga något effektiviseringskrav på administrationen pga den pågående pandemin. Detta ska inte tolkas som att arbetet är avklarat utan det ska fortsätta. Ökade kostnader för IS/IT ska mötas med effektiviseringar och minskad administration.

Ramen till framtidens vårdinformationsmiljö ökas med 110 mnkr för 2022. Detta med anledning av att införandet av framtidens vårdinformationsmiljö skjutits fram ett år.

Ramen till Beredningen för folkhälsa och social hållbarhet ökas med 1,6 mnkr för att ge tillräckligt med tid för en dialog med berörda organisationer för att gemensamt komma fram till hur de framtida kriterierna för organisationsbidragen till civilsamhällets organisationer ska utformas.

Revisorskollegiet

Regionfullmäktiges presidium bereder revisionens regionbidrag. Förslaget är 26,35 mnkr för 2022.

Personalutskottet

För att möjliggöra konkurrenskraftiga löner tillförs under budget- och planperioden 700 mnkr. Hur fördelningen av medlen på bästa sätt kan ske ska bestämmas genom förhandlingar med de fackliga organisationerna. Aviserade höjningar av Ob-tillägget ska ingå i dessa förhandlingar. Regionbidraget ökas med 500 mnkr för 2022 och sedan ytterligare 100 mnkr för både 2023 och 2024.

För att ta ytterligare steg mot målet att uppnå jämställda löner tillförs 50 mnkr för 2022.

För låglönesatsningar i prioriterade grupper tillförs 50 mnkr för 2022.

Efter beslut i Regionstyrelsen om uppdrag och finansiering Gröna Rehab, görs en teknisk justering av 4,1 mnkr som förs över till nämnden för Hälsan och stressmedicin från personalutskottet.

Hälso- och sjukvårdsstyrelsen

Styrelsen ram ökas med 50 mnkr för olika förebyggande satsningar.

Styrelsens medel på 200 mnkr för fortsatt arbete med utveckling av den nära vården överförs till hälso- och sjukvårdsnämnder.

Styrelsen tillförs nya medel från år 2022 för ökade kostnader för alarmering, prioritering och dirigerings av ambulanssjukvården som lyfts av sjukhusen från och med år 2021 på 136 mnkr, införande av tarmcancerscreening på 20 mnkr såväl för år 2022 som år 2023, samt 15 mnkr utifrån regionfullmäktiges beslut om avgiftsfria sjuksköterskebesök på vårdcentral för åldersgruppen 65–84 år.

Som en följd av ökade statsbidrag för läkemedel tillförs HSS 190 mnkr för senare fördelning av HSS till ordnat införande, primärvården och sjukhusvården.

HSS tillförs 287 mnkr för att förstärka och utveckla vårdvalen utöver den generella uppräkningsfaktorn. 77 mnkr som kompensation för befolkningsökningen inom vårdval vårdcentral, 60 mnkr för kostnadsutveckling inom vårdval rehab efter pandemin och 150 mnkr för att öka det medicinska stödet i

primärvården till de mest sjuka äldre invånarna som har sjukvårdsinsatser också från kommunerna i särskilda boenden och eget boende.

Styrelsen tillförs 30 mnkr år 2022 och ytterligare 20 mnkr år 2023 för att öka antalet vårdplatser och postoperativa resurser inom intensivvården.

Hälso- och sjukvårdsnämnderna

Nämnderna tillförs även 670 mnkr för 2022 och återtaget belopp för 2023 för att finansiera arbetet med den uppskjutna vården och att minimera köerna. Nämnderna ska använda pengarna för att öka produktionen och samarbeta med RSTL, regional särskild tillgänglighets ledning. Samtliga nämnder har ett solidariskt och gemensamt ansvar för att patienterna får den vård som behövs och att tillgängligheten ökar.

Patientnämnd

Inga ramförändringar föreslås.

Arkivnämnden

Inga ramförändringar föreslås.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämndens ram fastställs till 452 mnkr för 2022.

Service­nämnden

För snabbare införande av materialförsörjning i vården (MiV 2.0) tillförs servicenämnden 22 mnkr år 2022 och ytterligare 16 mnkr år 2023.

Nämnd för Hälsan och stressmedicin

Inga ramförändringar föreslås.

Regionutvecklingsnämnden

Regionbidraget ökas med 10 mnkr för 2022 med återtagande 2024 för att skapa förutsättningar för regionala verksamheter att bereda plats för dem med behov av arbetsmarknadsintroduktion eller praktik.

Regionbidraget ökas med 10 mnkr för att förstärka regionens insatser för utveckling av samtliga folkhögskolors arbete med både fullföljda studier och arbetsmarknadsintroduktion.

Miljönämnden

Regionbidraget ökas med 15 mnkr för 2024 mnkr för ökade kostnader på grund av ett nytt växthus i Göteborgs botaniska trädgård.

Kollektivtrafiknämnden

Regionbidragen baseras på Västrafiks långtidsprognos och innebär en ökning med 3,5 procent årligen under planperioden. Denna ökning exklusive intäktsbortfall överensstämmer med Trafikförsörjningsprogrammets intentioner om en återhämtning av resandet när pandemin har klingat av. Intäktsbortfall orsakat av pandemin kommer att hanteras av riktade statsbidrag samt omhändertas i bokslutet.

Regionbidrag till kollektivtrafiknämnden mnkr:

	2022	2023	2024
Regionbidrag, mnkr	5 645	5 843	6 047

Kulturnämnden

Ramen höjs under 2022 med 11 mnkr för en omstart av kulturen efter pandemin.

Moderförvaltningen

Inga ramförändringar föreslås.

Folktandvården

Inget avkastningskrav läggs på folktandvården, pandemin har inneburit ett uppdämt behov som behöver åtgärdas.

Närhälsan

Inget avkastningskrav läggs på Närhälsan för att säkerställa en god tillgänglighet till nära vård.

Koncernbanken

Inga ramförändringar föreslås.

Investeringsram

Följande ramar gäller för investeringar under budget- och planperioden:

	2022	2023	2024
Total investeringsram, mnkr	5 900	6 000	6 000

Resultat

Budgetens prognostiserade resultat för budget- och planperioden beräknas till:

	2022	2023	2024
Resultat, mnkr	93,4	127,1	29,9

Likviditet och lånebehov

Västra Götalandsregionen ska ha god betalningsberedskap. Enligt årsredovisningen uppgår likviditeten per den 31 december 2020 till 16 909 mnkr.

Västra Götalandsregionen har rating AAA från Standard & Poor's vilket ger goda förutsättningar för bra lånevillkor. Regionfullmäktige har fastställt tydliga regler kring Västra Götalandsregionens finanspolicy och upptagande av lån.

Under hösten 2019 beslutade regionfullmäktige (§ 168) att Västra Götalandsregionen ska ha en låneram om 12 miljarder kronor och att regionstyrelsen får i uppdrag att genomföra upplåning. Detta innebär att den totala utestående låneskulden för regionen kan uppgå till 12 miljarder kronor.

Enligt finanspolicyn har Västra Götalandsregionen ett ansvar att verka för god etik. Västra Götalandsregionen ska inte direktinvestera i bolag som upprepat eller medvetet bryter mot något av dessa kriterier. Investeringar ska inte heller göras i länder som är föremål för, av Sverige sanktionerad, handelsblockad av FN eller EU. Västra Götalandsregionen ska i största möjliga utsträckning undvika att investera i företag vars huvudverksamhet, mer än 50 procent av omsättning, är utvinning och försäljning av fossila drivmedel liksom företag vars huvudverksamhet består av tjänster till sådana bolag.

Regionbidrag

	Budget 2022 Regionbidrag	Plan 2023 Regionbidrag	Plan 2024 Regionbidrag
Hälso- och sjukvård	46 846,4	47 153,4	47 996,4
Hälso- och sjukvårdsstyrelsen	12 464,2	12 753,5	13 008,6
Hälso- och sjukvårdsnämnderna	34 382,2	34 399,9	34 987,9
Norra hälso- och sjukvårdsnämnden	5 784,0	5 787,0	5 885,9
Södra hälso- och sjukvårdsnämnden	4 585,2	4 587,6	4 666,0
Östra hälso- och sjukvårdsnämnden	5 594,5	5 597,4	5 693,1
Västra hälso- och sjukvårdsnämnden	7 172,3	7 176,0	7 298,7
Göteborgs hälso- och sjukvårdsnämnd	11 246,1	11 251,9	11 444,2
Regionutveckling	7 931,5	8 164,2	8 419,6
Regionutvecklingsnämnden	1 020,4	1 040,8	1 051,6
Miljönämnden	117,5	119,8	137,2
Kulturnämnden	1 148,6	1 160,6	1 183,8
Kollektivtrafiknämnden	5 645,0	5 843,0	6 047,0
Serviceverksamheter	531,0	565,6	571,0
Fastighetsnämnden	452,0	469,0	472,4
Servicenämnden	54,2	71,3	72,7
Nämnd Hälsan & stressmedicin	24,8	25,3	25,8
Regiongemensamt	6 045,4	6 117,2	6 753,6
Regionfullmäktige	92,5	94,3	96,2
Regionstyrelsen	4 054,9	4 236,0	4 420,7
Regionstyrelsen	2 397,0	2 444,9	2 493,8
Personalutskottet	1 657,9	1 791,1	1 926,9
Revisorskollegiet	26,3	26,9	27,4
Patientnämnderna	26,8	27,3	27,9
Arkivnämnden	35,5	36,3	37,0
Koncernbanken	-302,1	-302,1	-302,1
Moderförvaltningen	2 111,5	1 998,5	2 446,4
Summa	61 354,4	62 000,4	63 740,6

Förslag till beslut

Regionstyrelsen föreslår regionfullmäktige att besluta:

1. Fastställa regionbidrag till styrelser, nämnder och verksamheter för år 2022 enligt föreliggande förslag till budget
2. Fastställa inriktningen för åren 2023 och 2024 som underlag för den del av detaljbudgeterna, vårdöverenskommelserna, uppdrag mm som avser 2023 och 2024
3. Fastställa skattesatsen för 2022 till 11 kronor och 48 öre per skattekrona
4. Fastställa i budgetens angivna finansiella mål och övergripande mål och uppdrag
5. Regionstyrelsen får i uppdrag att besluta om planeringsdirektiv för 2022 och planåren med den av regionfullmäktige fastställda budgeten och flerårsplan som grund
6. Hälso- och sjukvårdsstyrelsen får i uppdrag att besluta om riktlinjer för hälso- och sjukvårdsnämndernas arbete med fleråriga vårdöverenskommelser 2022–2024 med den av regionfullmäktige fastställda budgeten och flerårsplanen som grund.
7. Uppdra åt regionstyrelsen att utifrån en årlig investeringsram på 5 900 mnkr för 2022 fastställa en årlig investeringsplan samt anvisa medel till investeringsprojekt för 2022
8. Bemyndiga regionstyrelsen att disponera medel inom koncernbanken och moderförvaltningen i syfte att kunna fullfölja samordningsansvaret och uppgiften om övergripande ansvar för verksamheter i egen regi
9. Regionstyrelsen bemyndigas att fastställa fastighetsindex.
10. Regionutvecklingsnämnden, kollektivtrafiknämnden, miljönämnden och kulturnämnden får i uppdrag att senast 30 september 2021 fatta beslut om uppdrag med mera till respektive verksamheter. Andra ekonomiska beslut som påverkar annan förvaltning ska vara fattade senast 31 augusti.
11. Servicenämnden får i uppdrag att senast den 30 september 2021 teckna serviceöverenskommelser med berörda verksamheter.
12. Hälso- och sjukvårdsnämnderna och hälso- och sjukvårdsstyrelsen får i uppdrag att senast den 30 september 2021 vara överens med berörda styrelser, förvaltningar och alternativa utförare inom hälso- och sjukvården och tandvården avseende ersättningar, vårdnivåer och vårdinriktningar med mera. Andra ekonomiska beslut som påverkar annan förvaltning ska vara fattade senast 31 augusti.
13. Styrelser och nämnders detaljbudgetar för 2022 och planer för 2023 och 2024 ska vara beslutade senast 31 oktober.
14. Regionstyrelsen bemyndigas att inför konsolideringen av koncernens detaljbudget 2022 och planer för 2023 och 2024 granska nämnder och styrelser budgetar, ansvara för samordnande dialog och vid behov ge uppdrag till berörda styrelser och nämnder om förnyad prövning av sina detaljbudgetar.
15. Regionstyrelsen bemyndigas att fastställa Västra Götalandsregionens detaljbudget för 2022 och fatta beslut om tekniska justeringar av regionbidrag till nämnder och styrelser under förutsättning att ärendena inte är av principiell art.
16. Regionstyrelsen bemyndigas att vid behov fastställa andra tidpunkter för uppdrag och detaljbudget.
17. Bemyndiga regionstyrelsen att vid behov produktionsstyra de delar av Västra Götalandsregionens sjukvårdsverksamhet som berörs av tillgänglighetsåtgärder för att uppnå målet om att uppfylla vårdgarantin.

18. Bemyndiga regionstyrelsen att vid behov omdisponera volymer och avsätta tillgänglighetsmedel mellan berörda styrelser och nämnder i syfte att uppfylla vårdgarantin.
19. Bemyndiga regionstyrelsen att besluta om ändringar i ersättningsregler och i övrigt förändra och förenkla regelverk med mera för att underlägga genomförandet och genomslaget för tillgänglighetsarbetet.
20. Uppdra åt regionstyrelsen att fortsatt organisera arbetet för att uppnå vårdgaranti med samma kraft som Regional Särskild Sjukvårdsledning kunnat agera under pandemin.
21. Att avskilja 500 mnkr av Västra Götalandsregionens likviditetsförvaltning till pensionsmedelsportföljen.
22. Fastställa i övrigt i budgeten angivna mål och fokusområden samt inriktningar för 2022 samt plan för 2023–2024.

Resultaträkning

Resultaträkning (mnkr)	2022	2023	2024
Verksamhetens intäkter, inkl riktade statsbidrag	14 157	14 440	14 729
varav riktade statsbidrag	2 958	3 017	3 078
Verksamhetens kostnader, exkl av- och nedskrivningar	-72 010	-72 400	-74 029
Avskrivningar och nedskrivningar	-3 000	-3 400	-3 600
Verksamhetens nettokostnad	-60 853	-61 360	-62 901
Skatteintäkter	48 833	50 447	51 973
Kommunalekonomisk utjämning inkl generella statsbidrag	12 615	11 681	11 798
varav generella statsbidrag	6 289	5 731	5 846
Finansiella intäkter	60	76	93
Finansiella kostnader	-561	-716	-933
ÅRETS RESULTAT	93,4	126,9	29,7

Balansräkning

Balansräkning (mnkr)	2022	2023	2024
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	410	370	1 620
Byggnader och Mark	27 212	28 954	30 562
Maskiner och inventarier	13 403	14 261	15 053
Finansiella anläggningstillgångar	1 063	1 063	1 063
Summa anläggningstillgångar	42 088	44 648	48 298
Bidrag till infrastruktur	308	263	218
Omsättningstillgångar			
Förråd	482	492	501
Kortfristiga fordringar	4 789	4 616	4 692
Kortfristiga placeringar	13 200	12 900	12 400
Kassa och bank	500	500	500
Summa omsättningstillgångar	18 971	18 507	18 093
SUMMA TILLGÅNGAR	61 367	63 418	66 609
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital			
Årets resultat	93	127	30
Övrigt eget kapital	11 125	11 218	11 345
varav resultatutjämningsreserv	165	165	165
Summa eget kapital	11 218	11 345	11 375
Avsättningar			
Avsättning pensioner	25 752	27 278	29 201
Övriga avsättningar	2 491	2 491	2 491
Summa avsättningar	28 243	29 769	31 692
Skulder			
Långfristiga skulder	7 543	7 828	8 328
Kortfristiga skulder	14 363	14 476	15 214
Summa skulder	21 906	22 304	23 542
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	61 367	63 418	66 609